

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Gairės švietimo bei ugdymo profesionalams, dirbantiems su
nusikalstusiais nepilnamečiais teisingumo sistemoje

Content on this report is licensed under a
[Creative Commons Attribution 4.0 International license](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Turinys

Pratarmė	3
Įvadas.....	4
Europinių kompetencijų profilis, skirtas švietimo bei ugdymo profesionalams, dirbantiems su nusikalstusiais vaikais teisingumo sistemoje	9
Profesinė sritis: jaunųjų nusikaltėlių (JN) mokymas	9
A. Profesinės vertybės ir praktika.....	9
1. Vertybės	9
B. Žinios ir supratimas	11
2. Mokymas	11
3. Reikalavimai išsilavinimui, dalyko žinios ir pedagogika	13
4. Nepilnamečio ugdymas ir mokymas.....	15
5. Elgesio valdymas.....	16
6. Specialieji ugdymo poreikiai ir negalia (special educational needs and disability -SEND)	17
7. Įvairovė ir kultūra	19
8. Papildomi poreikiai	20
9. Bendravimas	22
10. Mokymo technologijos	23
11. Bendruomeninis kontekstas	25
12. Teisinė sistema	26
C. Profesiniai įgūdžiai ir jų taikymas	27
13. Mokymo uždaviniai	27
14. Pamokos planavimas	28
Pabaiga, iššūkiai.....	29

Pratarmė

Šis bukletas paregtas projekto EIGEP apimtyse. Projektas EIGEP – “Gairės švietimo bei ugdymo profesionalams, dirbantiems su nusikalstusiais vaikais teisingumo sistemoje” Nr. 562146-EPP-1-2015-1-PT-EPPKA3-PI-FORWARD, kofinansuotas ERASMUS + programos.

Programa ERASMUS+ tai Europos Sąjungos programa, skirta švietimui, profesiniam mokymui, jaunimui ir sportui (2014- 2020). Šis tyrimais paremtas leidinys parengtas projekto metu pasiektais rezultatais, per programą "Erasmus +" gaunant Europos Komisijos finansinę paramą.

Projektas EIGEP (daugiau informacijos www.eigep.eu) kofinansuojamas Europos Komisijos per ERASMUS + K3 programą „Further Looking Cooperation Projects”. Ji apjungia valstybinius ir privačius švietimo, teisingumo, bendruomenės ir verslo dalyvius, siekiant kurti eksperimentinius sprendimus, sprendžiant bendruomenės problemas, užtikrinant kokybiškus švietimo procesus nepilnamečių justicijos sistemose.

Įvadas

Projekto EIGEP tikslas – spręsti jaunuolių, patekusių į nepilnamečių teisėsaugos sistemą (sulaikytų už nusizengimus) profesionalaus ugdymo trūkumą.

Įvairiose Europos Sąjungos šalyse vykdyti tyrimai rodo, kad skirtingose šalyse taikomas labai skirtingas sulaikytų nepilnamečių ugdymas (skiriasi metodai, tikslai, dėmesys jam ir t.t.). Šiuo metu Europos Sąjungoje nėra įtvirtintų kriterijų, kurie apibrėžtų mokytojų įkalinimo įstaigose standartus, nurodytų kriterijus mokytojams. Kai kuriose šalyse suaugusiųjų švietimo darbuotojai dirba nepilnamečių justicijos sistemose; kitais atvejais tai - mokyklų, kurios yra šalia kalėjimų, mokytojai. Užimtumo praktika taip pat skiriasi. Kai kuriose šalyse darbuotojai yra visiškai įdarbinti kalėjimuose/ Teisingumo ministerijoje; kitose šalyse jie dirba Švietimo departamentuose / Švietimo ministerijoje.

Norėdami prisidėti prie šių problemų sprendimo, , projekte susibūrę partneriai parengė kompetencijų gaires, skirtas švietimo ir ugdymo profesionalams, dirbantiems su nusikaltusiais vaikais teisingumo sistemoje.

Šiame metodiniame leidinyje pristatomos kompetencijų gairės parengtos remiantis projekto metu partnerių atliktais tyrimais, dokumentų analize, kokybiniais interviu su atitinkamais suinteresuotais subjektais ir mokymo specialistais, dirbančiais ar savanoriaujančiais Europos įkalinimo ar sulaikymo įstaigose.

Duomenų rinkimo šaltiniai:

- Akademiniai ir politiniai dokumentai apie kompetencijas, reikalingas dirbti mokymo sektoriuje (akademinė literatūra apie mokytojų kompetencijas ir gebėjimus, Europos Komisijos finansuojami tyrimai ir t.t.).
- Darbo aprašymai, skelbimai apie laisvas darbo vietas ir kompetencijos aprašymai paslaugų teikėjų lygiu, sektoriaus lygiu ir nacionaliniu lygmeniu.
- Mokymosi programų rezultatai (rinkiniai žinių, įgūdžių ir požiūrių, kuriuos asmuo, baigęs mokymosi procesą, įgijo ir sugeba parodyti).

Projekte vykdytas tyrimas buvo atliktas taikant šiuos metodinius žingsnius:

- atrinkus specialistus, atsakingus už sulaikytų nepilnamečių ugdymą, buvo analizuojamas jų pasirengimas dirbti bei lankyti mokymai;
- buvo nustatytos pagrindinės organizacijos, kurios vykdo mokytojų rengimą darbui su sulaikytais nepilnamečiais, įvertinta kaip sistema integruoja mokytojus į bendrą įkalinimo įstaigų sistemą, darbuotojų politiką;
- nustatytas sąrašas bendrų kompetencijų (kurios skatintų jų mokymąsi ir užtikrintų lygybę, įtraukimą, paramą ir pagarbą vaikui), kurias turi atitikti specialistai;
- ištirti šių kompetencijų pasireiškimai, bei ar egzistuoja jų skatinimas per darbuotojų mokymų politiką, patikrinta jų svarbą kitiems profesionalų vaidmenims.

Bendrosios Mokymo Tarybos Šiaurės Airijoje vykdytame tyrime apie kompetencijas, kuriame pabrėžiama refleksijomis paremtos praktikos reikšmė kompetencijų formavimui ir naudojimui, nurodoma: "Kompetencijos turi didelę vertę, nes yra tiesiogiai susijusios su praktika, per kurią gali būti deduktiviai ugdoma, nustatant veiksmingą ir galimą pakartoti elgesį ir strategijas (Norris, 1991; Lesteris, 1995) ... tai, kas sąlygoja pasiektus rezultatus, yra tiek pat svarbu kaip pačios veiklos rezultatai; ir visa tai yra daugiau nei dalių suma" (Whitty ir Willmott, 1991: 310)."

Šio projekto siekis buvo: • Europos specialistams, ugdančiams ir mokantiems sulaikytus vaikus/paauglius, reikalingų specialių kompetencijų rinkinio sukūrimas.

• Kiekvienoje šalyje partnerėje suorganizuotas renginys – susitikimas su praktikais, kurio metu pristatytas sukurtas rinkinys ir įvertinamas jo tinkamumas bei pritaikomumas.

Visame šiame darbe EIGEP projekto vykdytojai - partneriai siekė suprasti ir įvertinti ryšius tarp teisingumo ir švietimo pasaulių, siekė, kad sukurtas kompetencijų rinkinys būtų aktualus abiem sektoriams. Manome, kad EIGEP rezultatai ir produktai buvo sukurti taip, kad būtų vienodai pritaikomi tarpvalstybiniu mastu. Mes stengėmės, kad rezultatai apimtų ne konkrečią šalį, o konkrečią temą.

Šios parengtos gairės gali būti naudojamos įvairiuose kompetencijų ugdymo ir patvirtinimo sistemose, siekiant šių tikslų:

- Patobulinti pirminį mokytojų rengimą ir mokytojų rengimo programų kūrimą;
- Teikti pagrindą specialistų diskusijoms, kurių užduotis yra organizuoti darbuotojų ugdymą ir (arba) vykdyti šios veiklos valdymą nepilnamečių įkalinimo ar švietimo įstaigose;
- Informuoti apie mokymosi ir mokymo strategijų kūrimą instituciniu lygmeniu (departamentai, ar nepilnamečių įkalinimo įstaigos, švietimo įstaigos).

Vietinė perspektyva – situacija Lietuvoje

Kalėjimų departamentas Lietuvoje buvo įsteigtas 1919 m. vasario mėn. 11 d. Sovietinės okupacijos metais Lietuvos kriminalinių bausmių vykdymo sistema buvo įjungta į bendrą Sovietų sąjungos kriminalinių bausmių vykdymo sistemą, pavaldžią Vidaus reikalų ministerijai. Kalėjimų departamentas pervadintas Pataisos darbų įstaigų valdyba, o vėliau - į Pataisos reikalų valdybą. 1990 m. atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, Pataisos reikalų valdyba perorganizuota į Pataisos reikalų departamentą. Vykdamas teisinės sistemos reformą, 2000 m. rugsėjo 1 d. Lietuvos kriminalinių bausmių vykdymo sistema perduota iš Vidaus reikalų ministerijos valdymo srities į Teisingumo ministerijos valdymo sritį. Pataisos reikalų departamentui grąžintas nepriklausomos Lietuvos tarpukario laikais turėtas pavadinimas ir dabar jis vadinasi Kalėjimų departamentu prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos. Kalėjimų departamentas turi 11 jam pavaldžių įkalinimo įstaigų, kurios vykdo kardomąjį kalinimą (suėmimą) ir laisvės atėmimo bausmę, penkias regionines ir 49 teritorines pataisos inspekcijas, kurios vykdo bausmes, nesusijusias su laisvės atėmimu, ir lygtinai paleistų iš laisvės atėmimo vietų prieš terminą asmenų priežiūrą, taip pat Mokymo centrą, kuriame mokomi naujai priimti į tarnybą departamentui pavaldžiose įstaigose darbuotojai.

Nepilnamečiai nusikaltėliai Lietuvoje

Kalbant apie baudžiamąją atsakomybę, Baudžiamajame kodekse (BK) pažeidėjams teikiamas skirtingas amžiaus cenzas. BK apibrėžiant amžių baudžiamajai atsakomybei nėra "vaiko", "jaunimo" ir "jauno asmens" teisinio apibrėžimo (terminas "nepilnamečis" pasirodo tik apibrėžiant nepilnamečių baudžiamosios atsakomybės specifines sąlygas). Yra du amžiaus cenzai baudžiamajai atsakomybei. Už ypač sunkius nusikaltimus asmenys atsako nuo 14 metų amžiaus. Asmuo, kuriam iki nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo padarymo buvo suėję keturiolika metų, atsako už nužudymą, sunkų sveikatos sutrikdymą, išžaginimą, seksualinį prievartavimą, vagystę, plėšimą, turto prievartavimą, turto sunaikinimą ar sugadinimą, šaunamojo ginklo, šaudmenų, sprogmenų ar sprogstamųjų medžiagų pagrobimą, narkotinių ar psichotropinių medžiagų pagrobimą, transporto priemonių ar kelių, juose esančių įrenginių sugadinimą. Už kitus nusikaltimus ir nusižengimus baudžiamoji atsakomybė numatoma nuo 16

metų amžiaus. Asmeniui, kuriam iki šiame kodekse numatytos pavojingos veikos padarymo nebuvo suėję keturiolika metų, Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka gali būti taikomos auklėjamojo poveikio ar kitos priemonės.

Įstaigos, dirbančios su nepilnamečiais nusikaltėliais

Kauno nepilnamečių tardymo izoliatorius – pataisos namai. Tai vienintelė tokia įstaiga Lietuvoje, kur laisvės atėmimo bausmės atlieka nepilnamečiai, taip pat nepilnamečiams vykdoma kardomoji priemonė – suėmimas. Įstaigos misija: mažinti nepilnamečių nusikalstamumą humanizuojant ir modernizuojant jų gyvenamąją aplinką izoliacijos sąlygomis, efektyviau ir teisingiau vykdyti nepilnamečių nusikalstamumo prevenciją ir reintegraciją į visuomenę, ugdyti nepilnamečių sampratą apie gyvenimą teisinėje visuomenėje. Įstaiga, kuri šiuo metu vadinama Kauno nepilnamečių tardymo izoliatorius – pataisos namai, įsteigta 1968 m. rugsėjo 6 d., vadovaujantis LTSR VRM įsakymu Nr. 0121, įsteigta Kauno auklėjamojo darbo kolonija, skirta vykdyti laisvės atėmimo bausmę nuteistiems vyriškos lyties nepilnamečiams.

Kauno nepilnamečių tardymo izoliatorius-pataisos namai yra vienintelė įstaiga respublikoje, kurioje laikomi suimti, taip pat laisvės atėmimo bausmę atlieka nuteisti nepilnamečiai. Dėl įstaigos specifikos (lyginant su kitomis pataisos įstaigomis), jos veiklą reglamentuoja ne tik bausmių vykdymo ir kardomojo kalinimo teisės aktai, bet ir norminiai dokumentai, reglamentuojantys tik nepilnamečių teisinę (teises, laisves ir pareigas) padėtį bei įstaigos ir įstaigos darbuotojų kompetenciją dirbant su nepilnamečiais. Įstaigoje įgyvendinamos Vyriausybės patvirtintos nacionalinės programos veiksmingesnei nepilnamečių justicijos sistemai kurti. Įstaigai nustatytas vietų skaičius: pataisos namuose – 150, tardymo izoliatoriuje – 108, areštinėje – 17.

Užtikrinant teisingą ir progresyvių bausmių atlikimą bei humanizmo principais pagrįstą bausmių vykdymą, suformuluoti įstaigos paskirtis bei įsipareigojimai, atspindintys su įstaiga susijusius esamus ir numatomus visuomenės poreikius.

Politika ir nepilnamečiai nusikaltėliai

Per praėjusį dešimtmetį valstybinės įstaigos skyrė daugiau dėmesio nepilnamečių nusikalstamumo problemoms. Tai liudija išaugęs programų, koncepcijų, strategijų, tyrimų ir naujų įstatymų skaičius, taip pat tam tikri matomi pokyčiai. Nepilnamečių teisingumo reforma vyko nenuosekliai. Dėl įvairių kliūčių, daugiausiai dėl ribotų finansinių išteklių, į teisingumo sistemą pakliuvusių nepilnamečių priežiūros sąlygos buvo pagerintos tik dalinai.

Pagrindinės, Lietuvoje priimtos, su nepilnamečių teisingumu susijusios programos: Nepilnamečių teisingumo programa, 2004–2008 m. nepilnamečių teisingumo programa, Vaikų ir paauglių nusikalstamumo prevencijos programa, Vaikų ir jaunimo socializacijos programa bei Nacionalinė nusikalstamumo prevencijos ir kontrolės programa bei jos įgyvendinimo planas. Šias programas galima skirstyti pagal jose dominuojančias priemones.

Pirmąją Nepilnamečių teisingumo programą siekiama sukurti sistemą, siūlančią alternatyvas laisvės atėmimui, pvz., kurti tarpininkavimo (mediacijos) paslaugas teikiančias įstaigas, kurios padėtų išvengti paauglių stigmatizacijos. Tačiau ši rekomendacija buvo tikrai iš dalies įgyvendinta. Kai kurios priemonės, susijusios su alternatyvomis įkalinimui, yra numatytos 2005-2006 m. Nacionalinės nusikalstamumo prevencijos ir kontrolės programos įgyvendinimo plane (6 ir 15 punktuose numatyta parengti ir įgyvendinti eksperimentinę jaunų nusikaltėlių ir aukų mediacijos programą).

Priešingai anksčiau aptartoms programoms, Vaikų ir paauglių nusikalstamumo prevencijos programoje daugiausiai dėmesio skiriama priemonėms, susijusioms su antrosios teorinės grupės įžvalgomis (diferencinė asociacija ir kontrolės teorija). Vienos iš svarbiausių šios programos priemonių – vaikų dalyvavimas ugdymo procese, tolimesnis jų ugdymas, mokyklos ir šeimos bei vietos bendruomenės ryšių stiprinimas, vaikų neformalaus ugdymo ir popamokinės veiklos kūrimas bei vaikų elgesio ir drausminimo kontrolė. Šios programos įgyvendinimas numato vaikų vasaros veiklos programų finansavimui prioritetą teikti vietos bendruomenių projektams.

Panašūs prioritetai išdėstyti ir Vaikų ir paauglių socializacijos programoje. Daugelis šios programos tikslų susiję su pagrindiniais kontrolės teorijos teiginiais: pagerinti išsimokslinimą šeimoje, ugdymo įstaigose vystyti socialinį lavinimą, skatinti vaiko dalyvavimą organizuotose veiklose, sukurti saugią ir sveiką aplinką socializacijai, garantuoti socialinę, pedagoginę, psichologinę ir kitą pagalbą vaikams ir paaugliams, patiriantiems socialinę izoliaciją. Atskirai paminėtos jaunimo mokyklos, kurių tikslas - skatinti mokymosi motyvą praradusius ar iš mokyklų išmestus vaikus. Keletas antros Nepilnamečių teisingumo programos priemonių susijusios su pirmos teorinės grupės rekomendacijomis (socialinės dezorganizacijos ir gyvensenos teorijos). Viena iš jų - įvesti naujas pareigas probacijos

tarnybose (t.y. pareigūnus, kurie dirbtų su paaugliais). Probacija suvokiama kaip bausmės forma, kada nėra tiesioginio laisvės atėmimo, asmuo nėra izoliuojamas nuo visuomenės, bet turi sutikti su tam tikromis sąlygomis, siekiančiomis palengvinti reabilitaciją ir socialinę integraciją. Kitą programoje paminėta priemonė – Kauno nepilnamečių tardymo izoliatoriuje – pataisos namuose įgyvendinama speciali programa. Ši programa padeda paaugliams įgyti išsilavinimą, suteikia galimybę studijuoti profesinius įgūdžius, pageidaujamus darbo rinkoje. Dar viena Nepilnamečių teisingumo programoje numatoma priemonė, skirta skatinti profesines specializacijas, paruošti ir įgyvendinti naujas profesio rengimo programas, paruošti profesionalius mokymus, modernizuoti profesinio rengimo mokymo bazę specialiose ugdymo institucijose.

2016 metais pradėta socializacijos centrų pertvarka

2017 m. rugsėjo 1 dieną įsigaliojus Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo nauja redakcijai, nustatyta, kad vaiko vidutinės priežiūros priemonė – vaiko siuntimas į socializacijos centrą – turi būti skiriama tik išimtiniais atvejais, kuo trumpesniai terminui ir atsižvelgiant į vaiko interesus.

Baudžiamosios atsakomybės išvengę, nedrausmingi, nesunkių nusikaltimų padarę paaugliai patenka į specialią auklėjimo ir drausmės įstaigą – socializacijos centrą. Vaikų socializacijos centrai privalo užtikrinti vaikų su elgesio problemomis ir polinkiu į nusikaltimus tinkamą išsilavinimą, teikti švietimo, socialinę ir kitokią pagalbą. Šie centrai sukurti reorganizavus specialiuosius vaikų globos namus ir įkūrus naujus vaiko socializacijos centrus. Į socializacijos centrą vaikai patenka nuo 14 metų. Jaunesnius vaikus gali priimti išskirtinėmis sąlygomis, kai jų elgesys yra pavojingas kitiems žmonėms ar jų turtui. Lietuvoje 2012 metais veikė 6 centrai, kuriuose buvo ugdoma 160 mokinių. Nacionalinė Kontrolė pateikė viešą valstybinio audito atskaitą apie vaikų socializacijos centrų Lietuvoje efektyvumą. Rezultatai nėra džiuginantys. Išvadose teigiama: “Nesukuriamos pakankamos prielaidos rezultatų vaikų socializacijai, nes institucijos, atsakingos už vaiko vidutinės priežiūros priemones (Švietimo ir mokslo bei Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, teisėsaugos institucijos, savivaldybės, vaikų socializacijos centrai, vaiko tėvai/globėjai/rūpintojai), nepakankamai bendradarbiauja jas įgyvendindamos: vaikų socializacijos centrai ir savivaldybės nedirba su vaiko tėvais, globėjais ar rūpintojais, kai vaikas yra socializacijos centre, teismai neskiria tėvams įpareigojimo lankyti kursų; nepilnamečių inspektoriai pagal vaiko gyvenamąją vietą ne visada iš anksto informuojami išleidžiant vaikus atostogų ir, pasibaigus vidutinės priežiūros priemonės vykdymo terminui, išleidžiant vaiką iš socializacijos centro; nėra resocializacijos programų, kad vaikai galėtų įtvirtinti įgytus prosocialius įgūdžius, išėję iš socializacijos centrų; nėra numatytas tarpinstitucinio bendradarbiavimo mechanizmas. Valstybinės kontrolės auditas taip pat pažymėjo, kad vaikams teikiama pagalba nėra pakankamai individualizuota: centrai nėra specializuoti pagal vaikų amžių ir emocijų-elgesio sutrikimus; vaikas nedalyvauja tada, kai rengiamas jo vidutinės priežiūros vykdymo planas, o planas ne visada tikslinamas ir aptariamasi kartu su vaiku; vaikų, atvykusių į socializacijos centrą, adaptacijai skiriama nepakankamai dėmesio; centruose trūksta švietimo pagalbos specialistų (psichologų, socialinių pedagogų, specialiųjų pedagogų), tai yra tų, kurie „arčiausiai vaiko“.

2016 metais Švietimo ir mokslo ministerija ėmėsi pertvarkyti vaikų socializacijos centrus: siekiama mažinti jų skaičių, gerinti gyvenamąją aplinką, įrengti erdves neformaliai ugdymui, praktiniam mokymui, laisvalaikiui.

Pertvarka vyksta keliais etapais, tarantis su įstaigų bendruomenėmis – kai kurie centrai uždaryti, kiti tapo moderniomis erdvėmis. Planuojama, kad iki 2019 metų šalyje liktų trys socializacijos centrai (Gruzdžiuose, skirtas berniukams, bei du nauji centrai – vienas berniukams ir kitas – mergaitėms – Kėdainių bei Kelmės rajonuose). Visų trijų centrų patalpos bus pritaikytos šeimyninei aplinkai, sutvarkytos teritorijos, centrai aprūpinti modernia įranga ir mokymo priemonėmis, įrengtos erdvės neformaliai ugdymui, praktiniam mokymui, laisvalaikiui. Taip pat numatoma intensyviai tobulinti centrų darbuotojų kvalifikaciją. Šiai pertvarkai Švietimo ir mokslo ministerija žada skirti per 5 mln. eurų.

Atlikti tyrimai parodė, kad dabar vaikų socializacijos centrai nėra sukurti pagal šiuolaikinius vaikų elgesio korekcijos modelius, jų aplinka ir ugdymosi sąlygos nepritaikytos sėkmingai vaiko resocializacijai. Šiuo metu vaikų socializacijos centrai pagal vaikų skaičių yra per dideli, daug lėšų išleidžiama nenaudojamoms patalpoms išlaikyti, trūksta motyvuotų specialistų, norinčių dirbti tokio tipo įstaigose.

Švietimas ir nepilnamečiai nusikaltėliai

Lietuvoje nėra specialių valdžios organų, dirbančių išskirtinai su nepilnamečiais pažeidėjais. Visos bylos, susijusios su nepilnamečių baudžiamąja justicija, nagrinėjamos bendruosiuose teismuose. Ikiteisminės procedūros taip pat yra bendrojo pobūdžio (policija, prokuroras ir t.t.). Tačiau baudžiamoji procedūra reikalauja, kad dalyvautų tam tikri specialistai, ypač vaiko teisių apsaugos pareigūnai ar psichologai.

Pagal Lietuvos Konstituciją, švietimas yra privalomas visiems asmenims iki 16 metų amžiaus. Ši konstitucinė nuostata atsisipindi baudžiamosios teisės vykdymą reglamentuojančiuose teisės aktuose. Todėl jaunesni nei 16 metų kaliniai privalo lankyti vidurinę mokyklą, o vyresnio amžiaus kaliniams siūloma tolesnio ugdymo galimybė. Siekiant stiprinti nuteistųjų siekį mokytis, jiems suteikiama įvairių paskatinimų ir privilegijų. Šiuo metu Lietuvoje 7-se uždaro tipo laisvės atėmimo įstaigose (iš esamų 11) teikiamas vidurinis išsilavinimas. 2008 mokslo metų pabaigoje mokinių, kurie lankė mokyklą, buvo 12,5 %. Atsižvelgiant į tai, kad daugiau nei pusė nuteistųjų yra nebaigę vidurinės mokyklos, taip pat 15 % nuteistųjų yra lankę tik pradinę mokyklą ir 1 % kalinių apskritai neturėjo išsilavinimo, kalinių lankančių mokyklą skaičius yra nežymus. Tai lemia du veiksniai: mokyklų trūkumas įkalinimo įstaigose ir kalinių nenoras studijuoti. 2010 m. pavasarį 23 kaliniai baigė aukštąjį mokslą ir įgijo baigimo pažymėjimus, o 36 kaliniai baigė vidurinę mokyklą ir įgijo atitinkamus pažymėjimus. Verta paminėti, kad kalinių mokyklos baigimo dokumentai nesiskiria nuo įprastų vidurinių mokyklų. Taigi kaliniai, kurie nusprendžia tęsti mokymąsi po paleidimo, nesulaukia jokių apribojimų ar nepatogumų.

Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 147 straipsnis teigia, kad pataisos įstaigos privalo nepilnamečiams nusikaltėliams teikti mokymą iki 16 metų (pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą). Nuteistųjų, vyresnių nei 16 metų, ugdymas vyksta jiems parašius prašymą raštu. Bendrojo lavinimo mokyklos tipai: pradinė, pradinė ir vidurinė mokykla. Pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 147 straipsnio 3 skyrių, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 10 straipsnio 1 skyrių ir Lietuvos Respublikos apygardos 7 dalies 1 skyrių regioninė savivaldybė yra atsakinga už bendrojo lavinimo įstaigų pataisos institucijose steigimą, reorganizavimą ir likvidavimą.

Mokyklos steigimas prasideda parašius prašymą Kalėjimų departamentui prie Teisingumo Ministerijos ir gavus Švietimo ministerijos raštišką sutikimą. Mokykla gali būti įkurta kaip juridinis asmuo arba kaip kitos vidurinės mokyklos filialas. Pataisos įstaigose (išskyrus nepilnamečių pataisos namus) mokyklos steigiamos, kai yra bent 80 nuteistųjų, išreiškusių norą mokytis. Nepilnamečių pataisos namuose mokykla steigiama, kai yra mažiausiai 80 nepilnamečių nusikaltėlių iki 16 metų, nebaigusiu pradinės mokyklos. Mokykla užtikrina lygias galimybes mokytis visiems kaliniams. Visi nuteistieji (išskyrus esančius nepilnamečių pataisos namuose) mokosi ir studijuoja savanoriškai. Besimokantys vadovėlius gauna nemokamai. Kiekvienas asmuo turi galimybę augti, mokytis, išplėsti savo akiratį. Tik dėl teisinės padėties pataisos įstaigoje, nuteistiesiems skiriamos specialios mokymosi sąlygos atsižvelgiant į nustatytas vidaus procedūras ir režimo taisykles.

Europinių kompetencijų profilis, skirtas švietimo bei ugdymo profesionalams, dirbantiems su nusikalstusiais vaikais teisingumo sistemoje

Profesinė sritis: jaunųjų nusikaltėlių (JN) mokymas

A. Profesinės vertybės ir praktika

1. Vertybės

Kompetencija	Jos aprašymas	Pirminiame JN (jaunųjų nusikaltėlių) mokyme	Tolimesniame JN mokyme	JN mokymo kontekstui būdingi aspektai
Gebėjimas suvokti ir išlaikyti pagrindines vertybes ir įsipareigojimus (mokymo moralinį ir etinį pagrindą), įtvirtintą Nacionaliniame vertybių / standartų kodekse ir profesinėje praktikoje dirbant su JN.	Praktiką, žinias ir elgesį kurti pagal vertybių sistemą, kurią nustato atitinkami nacionaliniai standartai / akreditacijos įstaiga, ypatingą dėmesį kreipiant į darbą nepilnamečių justicijos sistemose. Žinoti ir taikyti tarptautinių /	Žino ir supranta Kodekse pateiktas vertybes, rodo susidomėjimą dėl jų praktinio taikymo nepilnamečių justicijoje. Žino ir supranta tarptautines / nacionalines pagrindines vertybes, įtvirtintas nepilnamečių justicijos kontekste.	Prisideda prie tarp bendraamžių ir specialistų vykstančių diskusijų palaikydamas Kodekso vertybes bei nepilnamečių justicijos tobulinimą. Padeda gerinti tarptautinių / nacionalinių pagrindinių vertybių taikymą ir praktiką, įtvirtintą nepilnamečių justicijoje.	Žinoti ir suvokti tarptautinį JN skirtą vertybių kodeksą, kuris padeda specialistams nustatyti savo atsaką į nepilnamečių nusikalstamumą ir apibrėžia švietimo intervencijas JN baudžiamojoje sistemoje: • Vaiko teisių konvencijos 37, 39 ir 40 straipsniai susiję su vaiko teisėmis, patėkusio į nepilnamečių justicijos sistemą, bei apskritai visoje baudžiamojo teisingumo sistemoje. Kiti Konvencijos straipsniai (2, 3, 6 ir 12 straipsniai) nustato

Kompetencija	Jos aprašymas	Pirminiame JN (jaunųjų nusikaltėlių) mokyme	Tolimesniame JN mokyme	JN mokymo kontekstui būdingi aspektai
	<p>nacionalinių vaiko teisių konvencijų pagrindinius principus, susijusius su nepilnamečių justicija.</p> <p>Žinoti ir suprasti svarbias diskusijas, vykstančias apie NJ švietimą.</p> <p>Parodyti įsipareigojimą dirbti kartu su kolegomis, besimokančiais ir kitais, dalyjantis mokymo ir terapijos atsakomybėmis.</p>	<p>Supranta, šių vertybių propagavimo svarbą, siekiant užtikrinti įtraukiantį švietimą.</p> <p>Supranta elgesio keitimo modelius.</p> <p>Reabilitacijos procese integruoja formalųjį ir socialinį mokymą.</p> <p>Žino ir supranta savo pareigų poveikį kolegoms, besimokantiems ir šeimoms.</p>	<p>Taiko ir skatina šias vertybes, kad būtų užtikrintas visaapimantis švietimas.</p> <p>Taiko elgesio keitimo modelius ir sprendžia jų apribojimus, siekiant tolimesnio tobulėjimo.</p> <p>Remia reabilitacijos, integruojant formalųjį ir socialinį mokymą, svarbą ir aktyviai skatina jų poveikį.</p> <p>Kritiškai reflektuoja apie savo darbą kolegoms, besimokantiems ir šeimoms; žino etikos klausimus.</p>	<p>bendruosius principus, į kuriuos būtina atsižvelgti sprendžiant vaikų, pažeidusių įstatymus, padėtį.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jungtinių Tautų standartinės minimalios nepilnamečių justicijos tvarkos taisyklės (Pekino taisyklės) (Generalinės asamblėjos rezoliucija 40/33, priedas); • Jungtinių Tautų nepilnamečių nusikalstamumo prevencijos gairės (Rijado gairės) (Generalinės asamblėjos rezoliucija 45/112, priedas); • Jungtinių Tautų nepilnamečių apsaugos nuo jų laisvės panaikinimo (Generalinės asamblėjos rezoliucija 45/113, priedas); • Gairės, skirtos su vaikais susijusiems veiksams; • Vaiko teisių komiteto Bendrasis komentaras Nr. 10 (2007) dėl vaikų teisių nepilnamečių justicijos; • Europos žmogaus teisių konvencijos 6 straipsnis (EŽTK) • 2008 m. Europos taisyklės nepilnamečiams nusikaltėliams, kuriems taikomos sankcijos arba priemonės (ERJO); • Europos Tarybos vaiko teisingumo gairės. <p>Be to, socialinių ir institucinių nurodymų švietimo kontekste supratimas turi būti visada nukreiptas į vaikus, kaip reikalaujama Konvencijoje. Visada siekiant jaunų nusikaltėlių reabilitacijos ir reintegracijos. Nepilnamečių justicijos srityje švietimo kontekstai turi būti susiję ir su vaiko teisių skatinimu, ir su nusikalstamumo prevencija.</p> <p>Suprasti pagrindinius baudžiamojo teisingumo sistemos tikslus ir garantijas,</p>

Kompetencija	Jos aprašymas	Pirminiame JN (jaunųjų nusikaltėlių) mokyme	Tolimesniame JN mokyme	JN mokymo kontekstui būdingi aspektai
				<p>kurias ji teikia nusikaltėliams, vaikams ir suaugusiems.</p> <p>Atkreipti dėmesį į baudžiamojo teisingumo proceso viešuosius saugumo tikslus, kurie taikomi vaikams nuskriaudusiems asmenims; ir kaip jie atspindi visuomenės lūkesčius dėl šio proceso (atsižvelgiant į Vaiko teisių komiteto bendrosios pastabos Nr. 10 (2007), IV skyrių).</p> <p>Procedūriniu požiūriu tai gali būti dalis "ankstyvo karjeros vystymosi". Tada visa tai galima keista į "sukurti ir pritaikyti savo mokymosi patirties formavimo praktiką, kad ji atitiktų viešuosius saugos tikslus"</p> <p>Suprasti, kad daugelis vaikų, prieštaraujančių įstatymams, tam tikru mastu tampa nusikaltimų ir piktnaudžiavimo aukomis.</p>

B.Žinios ir supratimas

2. Mokymas

Kompetencija	Jos aprašymas	Pirminiame JN (jaunųjų nusikaltėlių) mokyme	Tolimesniame JN mokyme	JN mokymo kontekstui būdingi aspektai
Gebėjimas ugdyti žinias ir supratimą	Žinoti, suprasti ir	Žino ir supranta nepilnamečių	Adaptuoja savo praktinę veiklą su JN	Suprasti ir laikytis politikos krypčių, kurias apibrėžė

<p>apie nepilnamečių švietimo justicijos sistemų kontekstą (socialinius, mokslinius, kultūrinius, politikos, technologinius ir kitus ypatumus), kuriame ugdymo tikslai apibrėžiami ir įgyvendinami laisvės atėmimo ugdymo įstaigose.</p>	<p>sekti tendencijas ir diskusijas apie JN švietimo kontekstą.</p> <p>Žinoti ir suprasti kaip reabilitacijos ugdymo tikslai apibrėžiami ir įgyvendinami nepilnamečių justicijoje.</p>	<p>švietimo justicijos sistemoje esmę, funkciją, tikslą, savybes ir iššūkius (-us).</p> <p>Supranta nepilnamečių justicijos sistemai būdingus iššūkius ir sunkumus (lyginant su bendruoju švietimu).</p> <p>Žino ir supranta esamų JN ugdymo būdų poveikį, veiksmingumą ir adekvatumą, atsižvelgiant į vaiko teises ir geriausių interesus.</p> <p>Taiko žinias apie nepilnamečių nusikalstamumo pokyčius.</p> <p>Žino ir supranta šiuolaikinius JN švietimo kontekstus, įskaitant "pereinamojo laikotarpio" iššūkius.</p> <p>Supranta, kad nepilnamečių justicijos švietimo praktika remiasi dviem pagrindiniais ramsčiais: norminiais ir tarptautiniais standartais.</p> <p>Supranta, kad nepilnamečių justicijos švietimo praktika turi pereiti prie požiūrio, kuris pripažįsta, palaiko ir ugdo kiekvieno besimokančiojo stipriąsias puses.</p> <p>Supranta, įsitraukimo į mokymosi procesą</p>	<p>švietimo ypatumais, tikslais ir iššūkiams.</p> <p>Parengia planą, skirtą JN švietimo sistemos problemoms ir sunkumams šalinti (palyginti su bendruoju švietimu).</p> <p>Siekiant geriausių vaiko interesų, kuria naujas praktikas, diskutuoja apie nepilnamečių nusikaltėlių mokymo metodus, vertina jų poveikį, veiksmingumą ir adekvatumą.</p> <p>Skatina ir padeda plėtoti jaunimo nusikalstamumo mažinimo veiklas tarp kolegų ir vietos bendruomenės.</p> <p>Dalyvauja veiksmuose, kurie turi įtakos JN ugdymui, siekiant jį pritaikyti prie konteksto ir naujovių.</p> <p>Plėtoja ir gilina supratimą apie praktinę veiklą institucijoje, tarp tinklinių organizacijų bei platesnių baudžiamosios teisės sistemų.</p> <p>Vysto ir gilina supratimą taikyti, valdyti ir skatinti į vaikus orientuotą praktiką per savęs analizę ir panašius "veikiančius" modelius.</p> <p>Aktyviai užsiima mokymosi patirtimi su besimokančiais, jų šeimomis ir bendruomenėmis.</p> <p>Plėtoja bendradarbiavimą sistemos kūrimo srityje, siekiant pagerinti galimybes gauti</p>	<p>pagrindiniai šios srities atstovai, mokslininkai ir svarbių šiuolaikinių diskusijų, įskaitant diskusijų apie elgesio keitimo teorijas bei darbo su nusikaltusiais asmenimis strategijas, dalyviai</p> <p>Suprasti vaiko, taip pat ir pažeisto vaiko, raidos iššūkius, vaikų traumų pasireiškimus bei socialinius aspektus, vykdant mokymą ir įtraukiant vaiką į ugdymo veiklas.</p> <p>Suprasti egzistuojančią įtampą tarp JN izoliavimo politikos ir besimokančiųjų poreikių.</p> <p>Suprasti vaikų daugialypę prigimtį ir iššūkius, kurie gali daryti įtaką ugdymo atidėjimui bei socialinam funkcionavimui. Visa tai kelia specifinių mokymosi ir mokymo iššūkius.</p> <p>Atkreipti dėmesį į reintegraciją ir sudėtingus sistemos procesus pereinamuoju laikotarpiu.</p> <p>Suprasti elgesio keitimo teorijos (desistance theory) raidą ir jos pritaikymo JN reabilitacijoje iššūkius, tokius kaip atsiliekanti brandair struktūriniai apribojimai.</p> <p>Atkreipti dėmesį į pagrindinius dokumentus: Vaiko teisių konvencijoje nustatytas normas, kitus tarptautinius standartus bei visuomenės saugumo normatyvą, apibrėžiantį nusikalstamumo prevenciją visuomenės saugumo požiūriu.</p> <p>Suvokti, kad sistema turi pereiti nuo į trūkumus (jaunimo rizikos veiksnius, keliančius nerimą visuomenės saugumui) orientuoto modelio link požiūri, kurie pripažįsta, palaiko ir ugdo kiekvieno besimokančiojo stipriąsias puses.</p> <p>Vaikų globos ir rūpybos centrai turi veikti sistemiskai, kurti sąlygas ir skatinti karjeros</p>
--	---	---	---	--

		<p>(tiek besimokančiųjų, tiek jų šeimoms, tiek bendruomenių) svarbą.</p> <p>Žino ir supranta sistemos plėtros svarbą gerinant švietimo prienamumą.</p> <p>Žino ir supranta, su kokia rizika dėl įtraukimo ir reintegracijos susiduria nepilnamečių justicijos sistemos dalyviai.</p>	<p>išsilavinimą, užmegzti ryšius su tinklais ir atsakingomis institucijomis.</p> <p>Parengia, palaiko ir prisideda prie įtraukimo į mokymą ir reintegracijos būdų skatinimo, kurie stiprina besimokančiųjų autonomiją ir socialinę aprėptį, pripažįstant pavojus, su kuriais susiduria nepilnamečių justicijos dalyviai, pirmenybę teikiant apsaugai.</p>	<p>ugdymo kultūrą, esant ugdymo specialistų trūkumui.</p> <p>Specialistus, pradedančius dirbti nepilnamečių justicijos švietimo įstaigose, gali labai bauginti instituciniu lygmeniu esantys sunkumai; tačiau svarbu išlaikyti optimizmą. Moksliniai tyrimai ir veiksminga praktika rodo, kad specifiniai, pasiekiami, programomis grindžiami pokyčiai gali iš esmės pakeisti nepilnamečių justicijos rezultatus. Kitaip tariant, nepilnamečių pataisos įstaigų švietimo programos suteikia aiškų ir neišnaudotą potencialą sutelkti naujas švietimo galimybes, kurios sustiprintų mokymo rezultatus esamojoje aplinkoje, geriau tenkintų visų besimokančiųjų mokymosi poreikius.</p>
--	--	--	---	---

3. Reikalavimai išsilavinimui, dalyko žinios ir pedagogika

Kompetencija	Jos aprašymas	Pirminiame JN (jaunųjų nusikaltėlių) mokyme	Tolimesniame JN mokyme	JN mokymo kontekstui būdingi aspektai
<p>Žinios ir supratimas apie tai, kaip mokymosi sritis/ dalykai prisideda prie nacionalinės mokymo programos, strategijų ir 8 ES kompetencijų.</p> <p>Gebėjimas įgyti žinias ir suprasti mokymo programų rengimo procesus, įskaitant planavimą, įgyvendinimą ir vertinimą.</p>	<p>Turėti žinių ir supratimą apie mokymo procesą, kaip dalykai, kurių yra mokoma integruojasi į nepilnamečių justicijos programas, pritaikant juos prie prieigos, standartų ir pažangos.</p> <p>Suprasti mokymo programų reikalavimus įvairiuose etapuose; taikant elgesio keitimo principus.</p>	<p>Turi atitinkamas mokymo programas, dalykines ir pedagogines žinias, priėjimą prie pripažintų mokymo programų ir jas taiko nepilnamečių ugdyme.</p> <p>Supranta mokymo programų reikalavimus pirminiuose ir tolimesniuose mokymosi etapuose; papildančių integracijos, perėjimo ir pertvarkymo strategijas.</p> <p>Supranta mokymo programų reikalavimus pirminiuose ir tolimesniuose mokymosi etapuose.</p>	<p>Plėtoja savo galimybes tobulintis ir pritaikyti naujas mokymo programas / konkrečias strategijas iš tarptautinių ar Europos Sąjungongoje vykdytų nepilnamečių justicijos tyrimų.</p> <p>Savo praktinę veiklą pritaiko prie studijų programų reikalavimų vykdant pirminius ir tolesnius mokymosi etapus; skatina ir plėtoja integracijos ir pertvarkymo strategijas.</p> <p>Bendradarbiauja kuriant ir skatinant dalyko/ disciplinos</p>	<p>Suprasti ir stebėti politikos pokyčius, studijų programų praktikų diskusijas vykdant pertvarkymus.</p> <p>Suprasti problemas, susijusias su mokymo programomis ir jų svarba nepilnamečių justicijos mokymo aplinkoje, "atskyrimo nuo visuomenės" pasekmes bei mokymo sunkumus.</p> <p>Atkreipti dėmesį į pagrindines Europos vertybes ir integruoti jas į profesines praktikas, remiantis šiais dokumentais:: - Susirašinėjimas tarp Europos Parlamento Komisijos, Tarybos, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto ir Regionų komiteto "Perspektyvus švietimas: investavimas į geresnių socialinių ir ekonominių rezultatų įgūdžius", 2012 11 20</p>

Kompetencija	Jos aprašymas	Pirminiame JN (jaunųjų nusikaltėlių) mokyme	Tolimesniame JN mokyme	JN mokymo kontekstui būdingi aspektai
Atitinkamos kalbinės ir pedagoginės žinios mokymo programai įsisavinti.	Pedagogams būti lankstiems taikant mokymo ir mokymosi strategijas bei metodus JN ugdymo kontekste.	<p>Turi prieigą prie dalyko/disciplinos kūrimo/vystymo, supranta jų taikymą mokymo programose ir sąsajas su nacionalinėmis strategijomis.</p> <p>Žino ir supranta sąsajas tarp mokymo programos planavimo, įgyvendinimo ir vertinimo.</p> <p>Žino ir supranta, kaip ugdymo turinį susieti su elgesio keitimo teorija ir įtraukti socialinę ugdymo programą.</p> <p>Žino ir supranta, kaip pedagogika aiškina mokymą ir mokymąsi, kokias strategijas galima taikyti pritaikyti siekiant terapinių tikslų bei įtraukimo į ugdymo veiklas.</p> <p>Supranta, kaip ugdymo turinį pritaikyti turintiesiems specialiųjų poreikių.</p>	<p>specifinius pokyčius, praktiškai taikant mokymo programas ir nacionalines strategijas.</p> <p>Atlieka mokymo programos planavimą, įgyvendinimą ir vertinimą.</p> <p>Turi giluminį supratimą ir galimybes prisidėti prie mokymo programų tobulinimo, siekiant jas lengviau "perkelti" į pagrindines ir profesines mokyklas, bei ugdant 8 ES kompetencijas.</p> <p>Prisideda prie įrodymais pagrįstų praktikų kūrimo, bendradarbiauja su kolegomis, įstaigomis ir profesinėmis organizacijomis, siekiant įvertinti besikuriančią šiame sektoriuje specifinę pedagoginę praktiką.</p> <p>Turi žinių apie mokymo programos taikymą specialiųjų poreikių turintiems.</p>	<p>- 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacija 2006/962/EB dėl bendrųjų visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimų, OL L 394, 2006 12 30.</p> <p>- 2009 m. gegužės 12 d. Tarybos išvados dėl Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginės programos ("ET 2020"), OL C 119, 2009 5 28.</p> <p>Į mokymosi sritį/dalyką įtraukti aštuonis pagrindinius ES lygmeniu apibrėžtus gebėjimus (kurie yra žinių, įgūdžių ir požiūrių derinys), kurie yra laikomi būtiniais asmeniniam tobulėjimui ir vystymuisi, aktyviam pilietiškumui, socialinei įtraukčiai ir užimtumui:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bendravimas gimtąja kalba; • bendravimas užsienio kalbomis; • matematikos kompetencija ir pagrindinės kompetencijos mokslo ir technologijų srityse; • skaitmeninė kompetencija; • mokėjimas mokytis; • socialinė ir pilietinė kompetencija; • iniciatyvumo jausmas ir verslumas; • kultūriškumas ir jo raiška. <p>Mokėti įtraukti į oficialią mokymo programą socialinės pedagoginės pagalbos veiklas, siekiant ugdyti nurodytas EU 8 pagrindines kompetencijas.</p> <p>Tai taip pat gali apimti ir šeimos mokymo ir reintegracijos strategijas, kada įtraukties, motyvacijos ir santykių atstatymas yra pagrindiniai asmens integracijos veiksniai.</p>

4. Nepilnamečio ugdymas ir mokymas

Kompetencija	Jos aprašymas	Pirminiame JN (jaunųjų nusikaltėlių) mokyme	Tolimesniame JN mokyme	JN mokymo kontekstui būdingi aspektai
Gebėjimas ugdyti žinias ir supratimą apie veiksmus, skatinančius ir stabdančius veiksmingą mokymąsi, visapusiško vaiko ugdyme naudojant terapinius ir bendradarbiavimo metodus.	<p>Suprasti JN mokymąsi skatinančius veiksmus.</p> <p>Suprasti socialinius/emocinius ir sveikatos veiksmus, trukdančius NJ mokymąsi nepilnamečių justicijos kontekste; jų daugiasluoksniškumą, ir įtaką ugdymo plėtrai.</p>	<p>Supranta mokymosi teorijas ir vaiko vystymąsi, moka praktiškai mokymo procese atsižvelgti į vaiko fiziologinius ir psichosocialinius veiksmus, žino mokymąsi apsunkinančius (įskaitant vaikų traumas ir vystymosi sutrikimus).</p> <p>Supranta brandosraidą ir galimą vėlavimą, kitus sutrikimus, kurie trukdo mokymuisi ar funkcionavimui; moka pritaikyti įvairias mokymo ir mokymosi strategijas.</p> <p>Turi supratimą apie tai, kas "veikia" mokymo praktikoje ir pedagogikoje.</p> <p>Supranta "traumos" poveikį individualiam mokymuisi (įtaką mąstymui ir bendram funkcionavimui).</p> <p>Žino ir identifikuoja veiksmus, kurie sukelia / įtakoja mokymosi ir raidos atsilikimą.</p> <p>Praktiškai taiko kūrybiškumą, ir pripažįsta kokius metodus gali būti</p>	<p>Didina kolegų, tėvų ir šeimos narių supratimą apie veiksmus, skatinančius mokymąsi; taip pat ir apie institucijos poveikį jaunuolių mokymuisi, terapinį bendradarbiavimą su JN ir viso to įtaką grįžimui į visuomenę.</p> <p>Dalinasi savo pastebėjimais apie mokymąsi ir tokiu būdu skatina geresnį gydymo metodų supratimą.</p> <p>Sukuria praktikų tinklą, kuriame dalijasi įrodymais apie mokymo praktikas ir formuoti pedagogiką.</p> <p>Turi "gilesnį" traumos supratimą (integruojant psichikos sveikatą, piktnaudžiavimą medžiagomis ir neurologinę negalią).</p> <p>Turi bendrą supratimą apie veiksmus, kurie sukelia / įtakoja mokymosi ir raidos atsilikimą; identifikuoja jų sąsajas su nepilnamečių justicijos procesais.</p> <p>Plėtoja, prisideda ir skatina institucinę mokymosi kultūrą, kurioje mokymasis yra vertinamas kaip kiekvieno asmens prioritetas; daugiausia dėmesio</p>	<p>Ką reiškia "pokytis"? Kodėl ir kaip sistemoje keičiasi vaikai, ateinantys iš skirtingų "pradžios" taškų?</p> <p>Skiriamas dėmesys supratimui, kad vaikystės "traumoms" būdingas daugiasluoksniškumas ir vystymosi / brendimo vėlavimas; visa tai įtakoja mokymąsi ir socialinio funkcionavimą.</p> <p>Pripažįstama didėjanti neuroinstitucinių tyrimų apie ugdymo vėlavimą reikšmė ir ryšys su vaikų mokymo veikimu JN sistemoje.</p> <p>Daugelis nepilnamečių, patekę į nepilnamečių justicijos sistemą, susiduria su neigiamu poveikiu. Pripažinti, kad ši patirtis įtakoja dar didesnį jų atsiskyrimą nuo visuomenės. Stiprus, teigiamas ir patikimas tarpusavio ryšys yra labai svarbus užtikrinant dalyvavimą tiek formalaus, tiek socialinio mokymosi procese.</p> <p>Pripažinti tikslus ir proporcingo mokymosi vertinimo svarbą ir būtinybę ugdyti 8 ES kompetencijas, padedančias besimokantiems asmenims ugdyti nepriklausomybę ir savarankišką mokymąsi.</p> <p>Proceso užtikrinimo ir išlaikymo rezultatai, atsižvelgiant tiek į nuosprendžio trukmę, tiek į</p>

Kompetencija	Jos aprašymas	Pirminiame JN (jaunųjų nusikaltėlių) mokyme	Tolimesniame JN mokyme	JN mokymo kontekstui būdingi aspektai
		netinkami veiksmingam mokymuisi.	skiriant kokyškiems santykiams, kuriais remiasi "pokyčio" teorija.	situacijos apribojimus, tiek elgesio kaitą pačioje institucijoje.

5. Elgesio valdymas

Kompetencija	Jos aprašymas	Pirminiame JN (jaunųjų nusikaltėlių) mokyme	Tolimesniame JN mokyme	JN mokymo kontekstui būdingi aspektai
Plėtoti žinias ir supratimą apie įvairias strategijas, leidžiančias palaikyti ir išlaikyti socialų nepilnamečių elgesį, įtraukiant individualius poveikio būdus įvairiam JN elgesiui formuoti ir atsižvelgiant į su jų sulaikymu susijusius sunkumus.	<p>Žinios ir supratimas apie skirtingas strategijas, siekiant išspręsti, remti ir išlaikyti socialų elgesį, kuriant veiksmingą mokymosi ir paramos aplinką.</p> <p>Žinios ir supratimas apie švietimo, brandos ir vystymosi sutrikimų poveikį netinkamam elgesiui nepilnamečių justicijos sistemoje.</p> <p>Žinios apie izoliavimo,</p>	<p>Žino ir taiko pagrindines strategijas, skirtas kurti ir palaikyti teigiamą elgseną, atskiriant reaktyvias ir aktyvias elgesio valdymo strategijas.</p> <p>Žino ir pritaiko elgsenos adaptacijos terapinius modelius, taikant pagrindines "individualizuotos" elgesio strategijas ir kuriant tvarką bei ribas.</p> <p>Supranta įtampą, susijusią su atsiskyrimu nuo šeimos ir apribojimais, susijusiais su "saugumu", saugiomis sąlygomis bei elgesio konfliktais.</p> <p>Supranta ir taiko veiksmingą pozityvų santykių valdymą ir veiksmingą erdvės</p>	<p>Parengia ir bendradarbiauja su kolegomis nepilnamečių justicijos nustatymo procesuose ir planų strategijose, remiantis geriausios praktikos pavyzdžiais.</p> <p>Didina žinomumą ir taiko įvairias elgesio strategijas (individualias ir grupes), kurios yra ir reaktyvios, ir aktyvios, prisidedančios prie nuoseklumo ir elgesio kultūros modeliavimo.</p> <p>Kartu su bendradarbiais kuria savo praktinius metodus, skirtus izoliavimo, atskyrimo nuo šeimos poveikiui mažinti.</p>	<p>Nepilnamečiai vaikai globos sistemoje yra susirūpinę būsto ir asmeninio saugumo klausimais. Moksliniai tyrimai nurodo tris potencialius komponentus sėkmingam vaikų įtraukimui į ugdymą. Ryšių ir erdvės valdymas yra pagrindinis.</p> <p>Teigiami santykiai su visais darbuotojais, įskaitant mokytojus, pripažįstami esminiais elgesio valdymo aspektais. Pozityvių santykių su suaugusiais kūrimas, įskaitant mokytojus, gali ugdyti tinkamus elgsenos ir reagavimo įvairiose situacijose būdus; ir padėti įtraukti nepilnamečius į įvairias programas.</p> <p>Emocijų ir išgyvenimų pripažinimas - esminis įgūdis santykių su kitais kūrimo. Kai kuriems vaikams trūksta gebėjimo tiek kurti ryšį su kitais vaikais, tiek atpažinti emocijas dėl trauminio smegenų sužalojimo.</p>

Kompetencija	Jos aprašymas	Pirminiame JN (jaunųjų nusikaltėlių) mokyme	Tolimesniame JN mokyme	JN mokymo kontekstui būdingi aspektai
	atsiskyrimo nuo šeimos poveikį netinkamam JN elgesiui.	<p>valdymą besimokantiems JN.</p> <p>Pripažįsta ir atsižvelgia į elgsenos poreikius.</p>	<p>Sukuria mechanizmus, skirtus veiksmingai praktikai, moksliniams tyrimams, strategijų peržiūrai, siekiant skatinti ir palaikyti teigiamą vaikų elgesį įstaigose per lyderystę ir nuolatinę personalo paramą.</p> <p>Kuria ir vysto elgsenos poreikių išpildymo sprendimus.</p>	<p>Mokymas yra veiksmingas, kai jis vaikams, esantiems globos įstaigose, turi prasmę ir yra įdomus. Profesinis mokymas (kartu su raštingumo ir skaičiavimo mokymu) gali būti labiau įdomus ir prasmingas nei formalusis mokymas. Vertingas profesinis mokymas turi sietis su aukšta kokybe.</p> <p>Sėkmingų elgsenos valdymo būdų bruožai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Darbuotojų įtraukimas; • Dėmesys detalėms; • Nuosekli praktika; • Matomi lyderiai; • Išsamūs lūkesčiai; • Kultūrinis aiškumas; • Aukštas personalo palaikymas; • Nuostata: "visi besimokantieji yra svarbūs vienodai" <p>Suprasti demografinius, socialinius, kultūrinius ir kalbinius vaikų ypatumus kiekvienoje laisvės atėmimo aplinkoje, pripažįstant teises, išdėstytas JT chartijoje, skirtos vaikams, esantiems globos įstaigose.</p> <p>Mokymo turinį papildyti įtraukimo metodais ir temomis, spręsti diskriminacijos (tiesioginės ir netiesioginės), netolerancijos klausimus, propaguoti demokratines pilietybės vertybes, gerbti įstatymą ir gerbti įvairovę.</p> <p>Įkalinimo įstaigose atskleisti "gaujų" ir kitų neigiamų ryšių segregaciją, įskaitant radikalizmą.</p>

6. Specialieji ugdymo poreikiai ir negalia (special educational needs and disability -SEND)

Kompetencija	Jos aprašymas	Pirminiame JN (jaunųjų nusikaltėlių) mokyje	Tolimesniame JN mokyje	JN mokymo kontekstui būdingi aspektai
<p>Gebėjimas suvokti ir pripažinti savo pareigas pagal nacionalinius specialiųjų ugdymosi poreikių ir negalios kodus/taisykles, taip pat žinoti jų funkcijas/skales siekiant nustatyti strategijas, skirtas jiems spręsti nepilnamečių justicijos sistemose.</p>	<p>Žinoti ir suprasti savo pareigas pagal nacionalinius specialiųjų ugdymosi poreikių ir negalios kodus/taisykles/ reikalavimus, susijusius su švietimo ir sveikatos priežiūros planų įgyvendinimu.</p> <p>Žinoti ir suprasti įtraukiančio mokymosi procesus, atsižvelgiant į specialiuosius poreikius ir negalias. .</p> <p>Žinoti ir suprasti mokymo strategijas, skirtas nepilnamečiams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių; ir atitinkamai kurti naujas darbo metodikas.</p>	<p>Supranta mokymo ir mokymosi funkcionavimą specialaus ugdymo aplinkoje nepilnamečių justicijos švietime.</p> <p>Per praktinę praktiką ir mentorystę plėtoja pagrindinių bendrųjų specialiųjų poreikių (tokių kaip dispraksija, disleksija, diskalkulija, autizmo spektro sutrikimai ir kalbinės kalbos komunikacija) žinias ir supratimą.</p> <p>Žino ir įsipareigoja daugiau sužinoti apie savo besimokančiųjų specialius poreikius ir naudoja šias žinias.</p> <p>Yra susipažinęs su nacionaliniais ir tarptautiniais teisės aktais, susijusiais su neįgalumu bei specialiaisiais poreikiais.</p> <p>Žino egzistuojančias mokymo strategijas, skirtas spec.poreikių turintiems mokiniams.</p> <p>Atpažįsta mokymosi</p>	<p>Parengia gaires praktinei veiklai, į jas įtraukiant mokslinių tyrimų išvadas ir politikos iniciatyvas; su tikslu prisidėti prie geresnės pagalbos mokytis spec.poreikių turintiems.</p> <p>Pritaiko prie to savo praktines veiklas ir skatina kolegas spręsti sunkumus, kurie kyla specialiųjų poreikių turintiems mokymosi procese.</p> <p>Dalinasi su kitais kolegomis apie specialius savo besimokančiųjų poreikius, siekiant skatinti integracinį požiūrį; greit reaguoja į atsiradusį poreikį diagnostikai.</p> <p>Ugdo ir gilina supratimą apie "kliūtis", kylančias pagalbos bei mokymosi procesuose.</p> <p>Plėtoja mokymo strategijas, kurios yra paremtos bendradarbiavimu bei elgesio keitimu.</p> <p>Kuria besimokančiųjų, pasižyminčių mokymosi sunkumais, bet neatitinkančių spec.poreikių diagnostinių kategorijų, papildomo vertinimo strategijas ir pagalbos jiems planus.</p>	<p>Specialiųjų mokymosi poreikių turinčių jaunuolių skaičius tarp sulaikytų jaunųjų nusikaltėlių yra daug didesnis nei bendroje populiacijoje. Todėl specialiųjų poreikių turėjimas neturėtų būti vertinamas tik kaip ugdymo problema.</p> <p>Kruopščiai atspindėti ir kartu su kolegomis kritiškai įvertinti tai, kiek tiksliai teismai atspindi esamus poreikius? Ar šis įvertinimas patikimas? Kokie duomenys apie specialiuosius poreikius yra gaunami iš teismų, jų nuosprendžių ar kitų šaltinių? Kaip institucijos teikia duomenis apie specialiuosius poreikius?</p> <p>Nepageidaujamų besimokančiųjų dalyvavimas turi būti pagrindinis dėmesys. Mokymasis už tradicinių klasių ribų turėtų tapti norma, o ne išimtimi.. Sporto ir meno naudojimas turėtų būti pagrindinė šio metodo dalis, siekiant paskatinti mokymosi motyvaciją. . Reikėtų ieškoti būdų, kaip įdarbinti daugiau ekspertų, turinčių darbo baudžiamosios teisės sistemoje patirties.</p> <p>Didelis dėmesys turėtų būti skiriamas siekiant į mokinimąsi įtraukti elgesio pokyčius. Tam gali reikėti kitokių – netradicinių sprendimų. Pvz.: sporto ir meno naudojimas galėtų būti pagrindinė šio metodo dalis. Reikėtų ieškoti būdų, kaip į mokymo veiklas įdarbinti daugiau praktikų, ekspertų turinčių įvairios patirties, tame tarpe ir darbo baudžiamojoje teisės saugos sistemoje.</p> <p>Svarbiausias sėkmingiausių nepilnamečių justicijos švietimo paslaugų teikėjų bruožas yra</p>

Kompetencija	Jos aprašymas	Pirminiame JN (jaunųjų nusikaltėlių) mokyme	Tolimesniame JN mokyme	JN mokymo kontekstui būdingi aspektai
		<p>sunkumus, raidos atsilikimus; nurodo kaip atitinkami specialistai gali siekti progreso mokymosi procese.</p> <p>Žino ir supranta, kaip svarbu turėti darbo su spec.poreikių turinčiais kultūrą institucijoje, taip pat kaip svarbu įtraukti šeimas į vertinimo procesą.</p>	<p>Kuria visos institucijos bendradarbiavimą dėl spec.poreikių jaunuolių mokymo; į jį įtraukia koordinatorių ir jaunuolių šeimas. Padeda kolegoms kurti ir taikyti spec.poreikių jaunuolių vertinimo metodus ir poveikio priemones.</p>	<p>dėmesys klausymuisi klasėje ir už jos ribų.</p> <p>Pripažinti ir pasiruošę skirtumams, kurie yra susiję su spec.poreikių turinčiųjų mokymu.</p> <p>Siekti, kad kiekvienas nepilnamečių justicijos mokytojas praeitų apmokymus apie darbą su specialiujų poreikių turinčiais, ir kiekvienoje įstaigoje būtų bent vienas spec.poreikių mokymo koordinatorius.</p> <p>Siekti, kad kiekvienoje įstaigoje būtų patvirtinta mokymų programa spec.poreikių turintiems. Kad ji būtų suderinta su nacionaliniais akreditacijos standartais, ir integracijos į visuomenę principais. Įvertinti kiek ši programa atitinka šiuos vaiko poreikius:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Socialiniai poreikiai • Aplinkos poreikiai • Mokymosi poreikiai • Sveikatos poreikiai • Emociniai / santykiniai poreikiai • Pokyčių poreikiai • Elgesio kaitos poreikiai <p>Pripažinti tarpusavio ryšį tarp turimų specialiųjų poreikių ir daugelio nepalankių vaikui faktorių.</p>

7. Įvairovė ir kultūra

Kompetencija	Jos aprašymas	Pirminiame JN (jaunųjų nusikaltėlių) mokyme	Tolimesniame JN mokyme	JN mokymo kontekstui būdingi aspektai
Gebėjimas suprasti ir atsižvelgti į svarbias	Žinoti ir suprasti besimokančiųjų charakteristikas	Žino ir supranta galimą kultūrinių skirtumų įtaką mokymosi procesui ir atsižvelgia į	Plėtoja bendradarbiavimo, priėmimo požiūrį ir temas mokymo turinyje,	Pripažįstant, kad švietimas yra laisvės pagrindas (John Rawls), suprasti demografines (socialines, kultūrinės ir

Kompetencija	Jos aprašymas	Pirminiame JN (jaunųjų nusikaltėlių) mokyme	Tolimesniame JN mokyme	JN mokymo kontekstui būdingi aspektai
mokinių charakteristikas, susijusias su jų kultūra, kalba ir tikėjimu, bei parengti tinkamas pedagogines strategijas, skirtas spręsti su jais susijusius mokymosi ir elgesio kaitos klausimus	ir jų įtaką mokymuisi. Žinoti ir įvaldyti pedagogines strategijas, metodus ir būdus mokymosi ribotumams spręsti.	skirtingumus, laikydami profesinių vertybių, lygybės įstatymų ir elgesio keitimo strategijų. Supranta kitų kultūrų žinių ir praktikos svarbą mokymosi aplinkoje ir mokymo turinio kontekste. Aktyviai sprendžia klausimus, susijusius su kultūriniais skirtumais, priima ir gerbia skirtingumus, siekdami taikyti tinkamas strategijas, metodus ir technikas.	sprendžiant diskriminaciją (tiesioginę ir netiesioginę) ir netoleranciją. Mokymosi aplinkoje kuria strategijas, kurios leidžia dalytis skirtingomis žiniomis ir praktika bei skleisti demokratines pilietiškumo, teisingumo ir įvairovės vertybes. Plėtoti kartu su kolegomis ir platesniame instituciniame kontekste priemonės, skirtas skatinti priėmimą, kultūrinius skirtumus ir gerbti įvairovę mokymo ir mokymosi aplinkoje.	kalbines) vaikų, esančių įvairiose laisvės atėmimo vietose, charakteristikas ir pripažinti Jungtinių Tautų chartijoje nurodytas vaikų teises. Laisvės atėmimo vietose dažnai yra mažesnės sąlygos lygioms galimybėms ar lygybei. Svarbu atpažinti sistemos specifiką ir trūkumus, kurie riboja socialinio teisingumo aspektą - lygybę. Tai daro įtaką integracijai. Pripažinti, kad vaikas turi mokymosi sunkumų ne vien dėl to, kad kalba, kuria yra mokomasi, skiriasi nuo tos, kuria buvo kalbama namuose

8. Papildomi poreikiai

Kompetencija	Jos aprašymas	Pirminiame JN (jaunųjų nusikaltėlių) mokyme	Tolimesniame JN mokyme	JN mokymo kontekstui būdingi aspektai
Gebėjimas pripažinti savo atsakomybę pripažįstant ir užtikrinant papildomus besimokančiųjų poreikius jaunimo teisingumo sistemoje.	Suprasti papildomas pasekmes ir atsakomybę, susijusias su nepilnamečių ugdymu teisingumo sistemoje. Žinoti papildomus besimokančiųjų nepilnamečių justicijos sistemoje poreikius (dažnai sudėtingus), ypač susijusius su nepilnamečių saugumu sistemoje ir su jais dirbančiomis mokyklomis/institucijomis.	Žino ir supranta pagrindinius papildomų poreikių, turinčių įtakos veiksmingam mokymuisi, ypatumus, ypač susijusius su vaikų patirtų traumų ir atitrūkimo nuo mokymosi poveikį. Žino ir supranta, kad reikia planuoti diferencijavimą ir kaip kiekvienu atveju asmeniškai atsižvelgti į poreikius, pvz. elgesio korekcijos. Pripažįsta naudą besimokantiems su	Atsižvelgdami į papildomus poreikius, traumas ir mokymosi pertraukas, ugdymo procese kuria ir vysto strategijas, padedančias sumažinti jų neigiamą poveikį. Plėtoja ir gilina žinias, gaunamas iš išorės, iš įrodymų apie tai, "kas veikia" pagal skirtingus požiūrius, organizuojant, vertinant ir planuojant ugdymą. Parengia, pritaiko ir skatina mokymo strategijas, kad būtų atsižvelgta į papildomus	Koks yra jūsų šalies kontekstas (demografinis, struktūrinis ir sociokultūrinis)? Kokios yra jūsų naujausio nacionalinio patikrinimo išvados? Visoje saugioje Anglijos vietovėje "darbo jėgos yra nepakankamai pasirengusios atiepti jaunimo poreikius" ("Jaunimo globos gerinimo valdyba", 2017 m.). Svarbu analizuoti tarptautinių ir ES tyrimų literatūrą apie šiuolaikines diskusijas pripažįstant, aiškinant ir atliepiant vaikų

Kompetencija	Jos aprašymas	Pirminiame JN (jaunųjų nusikaltėlių) mokyme	Tolimesniame JN mokyme	JN mokymo kontekstui būdingi aspektai
		<p>papildomais ugdyto poreikiais pasitelkti mentorius ir palaikyti terapinius planus.</p> <p>Žino bendruosius papildomus saugios aplinkos poreikius ir atitinkamai pritaiko mokymo strategijas.</p> <p>Žino ir atnaujina įvairias mokymo strategijas, siekiant įtraukti nemotyvuotus/ priešiškus besimokančiuosius.</p> <p>Žino, kaip elgesio kaitos tikslai yra susiję su taip poreikiais ir įtraukia šiuos poreikius į ugdyto procesą kartu su formaliojo švietimo tikslais.</p>	<p>asmeninio ugdyto poreikius.</p> <p>Mokytojų tobulinimo srityje plėtoja gebėjimus suprasti daugiasluoksnį papildomų poreikių pobūdį.</p> <p>Bendradarbiaudamas su kitais kolegomis, kuria kūrybines praktikas galimybes didinant namotyvuotų/ priešišku besimokančiųjų įtraukimą ir integruoja tai į mokymo procesą.</p> <p>Plėtoja ir gilina bendradarbiavimą su kitais pedagogais / disciplinomis, siekdamas užpildyti papildomus poreikius už formaliojo švietimo ribų.</p>	<p>papildomus poreikius (ir iššūkius) kriminalinės justicijos sistemoje, ypač tuos, kuriems taikomos laisvės atėmimo bausmės. Pripažinti, kad papildomi saugios aplinkos poreikiai kyla iš daugelio socialinių ir ekonominių, struktūrinių ir elgsenos veiksnių, ir dažnai yra padidėję dėl atstumo nuo šeimos ir socialiai nepažįstamos aplinkos. Įtampa, susijusi su aplinka, apgyvendinimu bei saugumu, yra reikšminga ir gali sustiprinti atsiskyrimą, nepasitikėjimą ir recidyvizmą.</p> <p>Daugelis į sistemą patekusių nepilnamečių pasižymi kalbos sutrikimais, bendravimo sunkumais šalia kitų veiksmų, susijusių su mokymosi atsilikimu.</p> <p>Siekiant, kad kiekvienam besimokančiam institucijoje būtų prieinamos tinkamos mokymosi ir tobulinimosi galimybės, turėtų būti taikomas integralus požiūris į vaiką, integruojant formalų mokymąsi bei socializaciją, adaptyvų elgsenos modeliavimą ir keitimosi planavimą, atsižvelgiant į socialinės integracijos rezultatus. Bet koks požiūris į elgesio kaitą turi</p>

Kompetencija	Jos aprašymas	Pirminiame JN (jaunųjų nusikaltėlių) mokyme	Tolimesniame JN mokyme	JN mokymo kontekstui būdingi aspektai
				pripažinti kiekvieno vaiko ugdymo funkcionavimo pajėgumus planuojant elgesio keitimo strategijas per mokymąsi.

9. Bendravimas

Kompetencija	Jos aprašymas	Pirminiame JN (jaunųjų nusikaltėlių) mokyme	Tolimesniame JN mokyme	JN mokymo kontekstui būdingi aspektai
Gebėjimas kurti ir suprasti strategijas efektyviam bendravimui su besimokančiais, kolegomis ir kitais darbuotojais, įskaitant susijusias vaikų organizacijas ir paramos įstaigas, šeimas ir teismus".	<p>Žino ir taiko efektyvaus bendravimo strategijas komunikuodami institucijos viduje bei su išorės institucijomis, įskaitant kalnamųjų šeimas.</p> <p>Žino ir naudoja bendravimo protokolus, susijusius su judumo, perkėlimo ir apgyvendinimo keitimo planais.</p>	<p>Supranta, kaip į institucijos veiklą integruoti veiksmingą bendravimą su besimokančiais</p> <p>Supranta svarbius kolegų iš institucijos ir kitų įstaigų vaidmenis vaiko / jaunuolio gyvenime.</p> <p>Žino ir pripažįsta, kad reikia bendrauti su tokiais asmenimis / agentūromis, remiantis vidaus protokolais, kuriais keičiamasi informacija judumo, perkėlimo ir apgyvendinimo keitimo eigoje.</p> <p>Supranta, kaip / kodėl ryšys su kiekvienu besimokančiuoju mokymosi procese yra itin svarbus užtikrinant dalyvavimą, susidomėjimą ir motyvaciją.</p> <p>Planuoja ir supranta šeimos kaip partnerių svarbą švietimo ir elgesio korekcijos procese, bei poreikį</p>	<p>Plėtoja ir gilina visos institucijos požiūrius į veiksmingą bendravimą su besimokančiais.</p> <p>Aktyviai bendradarbiauja su kolegomis iš institucijos ir kitų įstaigų.</p> <p>Sąveikauja ir aktyviai bendradarbiauja su kolegomis iš institucijos ir kitų įstaigų, laikydamiesi vidaus protokolų, susijusių su dalijimusi informacija apie vaiko / jaunimo judumą, perkėlimą ir apgyvendinimo keitimą.</p> <p>Kuria ir plėtoja praktikas, strategijas ir metodus, kurie užtikrina besimokančiųjų dalyvavimą, susidomėjimą ir motyvaciją</p> <p>Aktyviai įsitraukia ir veiksmingai bendrauja su šeimomis mokymo ir elgesio korekcijos procesuose.</p> <p>Bendradarbiaudamas su kolegomis vysto mokymo strategijas, kurios mokymosi eiga</p>	<p>Praktikai turi pripažinti neteisiančių, pasitikėjimu grįstų profesinių santykių su vaiku svarbą. Jie turi rimtai žiūrėti į jų tikslus ir siekius, ir palaikyti viltį ir saviveiksmingumą komunikuodami apie pokyčius ir kokie jie turėtų būti.</p> <p>Nėra visuotinės komunikacijos strategijos, kuri tinka visoms sistemoms ar įstaigoms. Tačiau yra bendras sutarimas, kad veiksmingas bendravimas pasižymi tarpusavio supratimu, pagarba ir sąžiningumu, kuomet vaikai išklaunami ir vertinami.</p> <p>Bet kokiose terapinėse aplinkose komunikacijos strategijos, kuriomis remiasi teigiami santykiai, ir patikimi tarpininkai turi pripažinti daugialypius vaikų poreikius jų globos ir bendravimo veikloje; buvo išklaustos nepiktybinių, pasitikinčių profesinių santykių, kuriomis rūpinosi vaikai, pagrindinė reikšmė. Pripažindami ir palengvindami, kad vaikai siektų rimtų tikslų ir siekių, jie veiktų įkvėptų</p>

Kompetencija	Jos aprašymas	Pirminiame JN (jaunųjų nusikaltėlių) mokyme	Tolimesniame JN mokyme	JN mokymo kontekstui būdingi aspektai
		<p>veiksmingai bendrauti su jais.</p> <p>Žino ir supranta terapiškai pagrįstos, turiningos, kontroliuojamos ir vertinamos mokymosi kelionės svarbą.</p> <p>Supranta bendravimo svarbą ir žino tokias sąvokas kaip minčių teorija, kurią kai kurie laiko ypatingai svarbia siekiant atstatančiųjų praktikų.</p> <p>Žino ir seka naujoves apie gerai veikiančius terapinius modelius teisingumo sistemose.</p> <p>Supranta keitimosi informacija ir veiklos nuoseklumo svarbą.</p>	<p>yra terapiškai pagrįsta, kontroliuojama ir vertinama.</p> <p>Vysto praktines bendravimo efektyvumo su besimokančiais stebėsenos sistemas – ir tai yra visų programų pamatas.</p> <p>Vysto profesines praktikas ir su keičiasi patirtimi apie tai, kas veikia kitose teisingumo sistemos institucijose bei terapiniuose modeliuose.</p> <p>Aktyviai užsiima ir skatina bendradarbiavimą keičiantis informacija bei siekiant nuoseklumo praktikoje.</p>	<p>vilties ir savęs efektyvumo jausmą.</p> <p>Nustatymuose turėtų būti naudojami terapiniai priežiūros ir kontrolės modeliai, naudojant komunikacijos strategijas, grindžiamas vertinama ir motyvuota darbo jėga, turinti daug žinių apie komunikacijos strategijas tarpkultūriniais ir grupiniais lygiais, derinant ir įtraukiant visas švietimo ir socialines / sąveikos aplinkas.</p> <p>Informaciniai srutai / leidimai reikalauja griežtų protokolų. Rizikos vertinimas ir teismo kryptis turėtų apimti apsaugos veiksmų, turinčių įtakos ugdymo veiklai, įvertinimą. Tai susiejama su švietimo istorijų ir individualizuotų elgesio valdymo strategijų perdavimu.</p>

10. Mokymo technologijos

Kompetencija	Jos aprašymas	Pirminiame JN (jaunųjų nusikaltėlių) mokyje	Tolimesniame JN mokyje	JN mokymo kontekstui būdingi aspektai
Gebėjimas žinoti ir naudoti technologijas kompetencijų ugdyme, tiek besimokantiems, tiek švietimo specialistams.	<p>Žino, kaip efektyviai ir saugiai naudoti technologijas nepilnamečių ugdyme teisingumo sistemoje.</p> <p>Žino, kaip efektyviai naudoti technologijas, kad padėtų besimokantiems mokytis ir saugiai naudotis socialinėmis medijomis.</p> <p>Žino, kaip efektyviai naudoti technologijas siekiant palaikyti savo profesinį vaidmenį ir kaip ši kompetencija persipina su kitomis kompetencijomis.</p>	<p>Skatina ir užtikrina skaitmeninį raštingumą, kūrybiškai naudojant informacinės-komunikacinės technologijas mokymo programose.</p> <p>Pritaiko technologijų naudojimą atsižvelgiant į ugdymo sąlygų ribotumus, kūrybiškai sudaro galimybes besimokantiems matyti technologijų naudojimą panašiai kaip įprastose ugdymo aplinkose.</p> <p>Skatina besimokančiuosius eksperimentuoti ugdant įgūdžius per žaidimus bei rizikų prisiėmimą, suteikiant jiems palaikymą.</p> <p>Žino ir veiksmingai taiko technologijas siekiant besimokančiųjų mokymosi pažangos bei skaitmeninio raštingumo.</p> <p>Žino ir taiko mokymuisi tinkamas technologijas, kad praturtintų socialines programas, įskaitant "paslėpto ugdymo turinio" bei adaptyvaus elgesio modeliavimo aspektus.</p> <p>Žino, kaip naudoti mokymosi programines įrangos programas ir internetą kaip profesionalius mokymo įrankius.</p>	<p>Plėtoja ir diegia naujoves pedagoginėje praktikoje naudodami technologijas, tokiu būdu investuojant į "mišraus mokymosi" metodus.</p> <p>Remiantis geriausios tarptautinės praktikos pavyzdžiais, rengiami diagnostikos ir mokymosi išteklių, siekiant palengvinti visų besimokančiųjų skaitmeninę integraciją.</p> <p>Sukuria gilesnį institucinį supratimą, kad mokymasis su technologijomis gali pagilinti mokymąsi, prisidėti prie mokymosi uždavinių išpildymo ir tobulinti skaitmeninį raštingumą.</p> <p>Skatina ir vysto veiklą, kuri leidžia besimokantiems įsitraukti ir tobulinti skaitmeninį raštingumą.</p> <p>Plėtoja ir bendradarbiauja skatinant mokymo ir mokymosi strategijas, kuriose mokymosi technologijos naudojamos už klasės ribų, tokiu būdu, kuris įgalina ir motyvuoja besimokančiuosius.</p> <p>Palaiko ir skatina kitus kolegas, kaip naudoti programines įrangos mokymosi programas ir internetą kaip profesionalius įrankius.</p>	<p>Kokia yra jūsų nacionalinė strategija dėl skaitmeninių technologijų įtraukimo ir kaip tai sprendžiama jūsų darbo sektoriuje?</p> <p>Skaitmeninis neraštingumas papildo kitus išsilavinimo trūkumus, būdingus didžiąjai daugumai baudžiamosios teisingumo sistemoje esančių vaikų. Nepilnamečių įkalinimo įstaigose galimybės naudotis informacinėmis-komunikacinėmis technologijomis, internetu yra ribotos. Todėl vaikai ir toliau susiduria su didelėmis mokymosi kliūtimis dėl ribotos prieigos prie mokymosi technologijų. Tai didina raštingumo trūkumą. Institucijos, bendradarbiaudamos su paramos įstaigomis, turėtų paskatinti poreikių analizę atsižvelgiant į socialinės integracijos ir užimtumo situaciją.</p> <p>Gebėjimas įvertinti skaitmeninį raštingumą ir mokymosi technologijų naudojimo įgūdžius, nepilnamečių justicijos sektoriuje turėtų palengvinti supratimą apie iššūkius ir poreikius, susijusius su mokymosi aplinka.</p> <p>Skaitmeninės kompetencijos tinkamumas ir profilis saugiose aplinkose turėtų užtikrinti ir skatinti skaitmeninį mokymąsi šiame sektoriuje.</p>

11. Bendruomeninis kontekstas

Kompetencija	Jos aprašymas	Pirminiame JN (jaunųjų nusikaltėlių) mokyme	Tolimesniame JN mokyme	JN mokymo kontekstui būdingi aspektai
Gebėjimas suprasti nepilnamečių justicijos sistemoje dalyvaujančių institucijų tarpusavio ryšius ir abipusio vystymosi galimybes	<p>Suprasti ryšius tarp nurodytųjų institucijų ir bendruomenių.</p> <p>Suprasti abipusio vystymosi potencialą.</p>	<p>Supranta bendros atsakomybės už reabilitaciją bei nuolatinio nepilnamečių justicijoje dalyvaujančių specialistų bendradarbiavimo, siekiant ugdymo tikslų, svarbą.</p> <p>Supranta visuomenėje esančius elgesio kaitos ir individualius vaiko poreikius aspektus (pvz., brendimo vėlavimas).</p> <p>Žino ir pripažįsta, kad įžymūs bendruomenės žmonės turi didelę įtaką elgesio keitimosi procesui, siekiant adaptacijos visuomenėje.</p> <p>Supranta, kad bendruomenės įtaka gali būti panaudota abipusiai naudai: tiek sustiprinant besimokančiųjų rezultatus, tiek bendruomenės saugumui.</p> <p>Supranta kiek yra svarbus istaigoje gyvenantiems besimokantiejiems "tikslingas ir prasmingas priklausymas" ir kaip svarbu šia žinia dalintis su bendruomenės žmonėmis.</p> <p>Žino, kaip svarbu bendrose ugdymo programose naudoti/kurti individualius ir integruotus darbo metodus.</p>	<p>Aktyviai skatina dalijimąsi atsakomybe ir nuosekliu bendravimu tarp kolegų, vykdant reabilitaciją.</p> <p>Savo asmeninę praktiką suderina su visuomenėje esančiu elgesio kaitos ir individualių vaiko poreikių supratimu.</p> <p>Dalyvaudamas mokymuose ir supervizijose, vysto gilesnį supratimą ir žinias apie elgesio kaitą, gebėjimus kritiškai bendrauti su bendruomenės veikėjais ir agentūromis, siekiant vaikų adaptacijos prie visuomenės.</p> <p>Kuria naujas praktikas stiprinti besimokančiųjų rezultatus naudojantis bendruomenės pagalbą, kuriant abipusę naudą, susijusią su bendruomenės saugumu.</p> <p>Kuria mechanizmus/būdus, siekiančius stiprinti institucijoje gyvenančių vaikų "tikslingą ir prasmingą" priklausymą; dalijamasi šiais principais su bendruomenės žmonėmis.</p> <p>Bendradarbiaujant derina integruotas švietimo / mokymo programas bei egzistuojančias elgesio keitimo praktikas.</p> <p>Plėtoja nepilnamečių justicijos institucijų ir bendruomenių glaudesnius ryšius, padedančius siekti tarpžinybinių vertybių ir</p>	<p>Jauni nusikaltėliai yra iš mūsų bendruomenių ir po įkalinimo grįžta į mūsų bendruomenes.</p> <p>Moksliniai tyrimai rodo, kad nusikaltimus mažinančios intervencijos, susijusios su individualiais pokyčiais, geriausiu atveju sprendžia tik pusę problemos. Labai svarbu padėti šiems vaikams daugiau siekti savo gyvenime ir nustoti bijoti žlugimo. Trumpai tariant, socialinė aplinka, kurioje vaikai ir jauni žmonės gyvena ir veikia, taip pat turi būti dėmesio centre, o specialistai turėtų aktyviai įsitraukti į jos gerinimą ("Desistance and young people: HM Inspection of Probation", 2016)</p> <p>Mintys apie reintegraciją turi prasidėti nuo pat pradžių – nuo sulaikymo, kad būtų užtikrintas sklandus grįžimas į bendruomenę, tokiu būdu mažinant pakartotinių nusikaltimų galimybes, vykdant integruotą ir asmeninę visų pažeidžiančiųjų veiksmų analizę.</p> <p>Vaikams priimti nuosprendžius, jų trukmę ir atstumą nuo namų gali padėti teigiamų (tvirtų, patikintų ir profesinių) institucinių santykių sukūrimas.</p> <p>Labai skiriasi praktikų žinojimas ir supratimas apie elgesio kaitą, nes apie tai yra nedaug tyrimų ir įrodymų apie geriausiai su tuo veikiančius metodus (Barry, 2009, 2010). Tačiau, nežiūrint to, pripažįstama, kad svarbu kurti teigiamus ir tvarius santykius su vaikais, įveikiant:</p>

Kompetencija	Jos aprašymas	Pirminiame JN (jaunųjų nusikaltėlių) mokyme	Tolimesniame JN mokyme	JN mokymo kontekstui būdingi aspektai
		<p>Supranta tarpusavio santykių tarp teisingumo institucijų ir kitų organizacijų svarbą skatinant tarpžinybines vertybes ir metodus, susijusius su švietimo tikslais/ planais.</p> <p>Pripažįsta, kad svarbu siekti švietimo įsipareigojimų ir veiksmingai prisidėti prie bendruomenės.</p> <p>Žino ir supranta glaudesnio institucijų bendradarbiavimo svarbą skatinant socialinės integraciją.</p>	<p>metodų, susijusių su švietimo tikslais/planais.</p> <p>Plėtoja gilesnę visų institucijų integraciją bei propaguoja socialinės įtraukties principus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Struktūrinius barjerus • Prisirišimo barjerus • Subjektyvias kliūtis <p>Suaugusiųjų reabilitacijos tyrimai rodo, kad abipusės pagalbos principų atsiradimas turi svarbų poveikį mažinant pakartotinį nusikalstamumą. Bendruomenės gali stipriai palengvinti adaptaciją.</p>

12. Teisinė sistema

Kompetencija	Jos aprašymas	Pirminiame JN (jaunųjų nusikaltėlių) mokyme	Tolimesniame JN mokyme	JN mokymo kontekstui būdingi aspektai
Gebėjimas suvokti egzistuojančią įstatymų sistemą, susijusią su	Suprasti ir taikyti žinias apie teisės aktų sistemą, susijusią su švietimu ir	Žino ir supranta, kokių mastu ir atsakomybe laikomasi atitinkamų "rūpestingumo" pareigų.	Plėtoja ir gilina sąmoningumą tarp įstatymų nustatytų pareigų vykdymo (o kartais ir ginčijamo spaudimo) ir profesinio mokymo.	Tokiose valstybėse kaip JK daug dėmesio skiriama "individualizuoto" švietimo nuostatoms, kurias sunku perkelti į mokymą sulaikymo įstaigose, atsižvelgiant į

Kompetencija	Jos aprašymas	Pirminiame JN (jaunųjų nusikaltėlių) mokyme	Tolimesniame JN mokyme	JN mokymo kontekstui būdingi aspektai
švietimu ir reabilitacija, bei konkrečią iš to kylančią atsakomybę	reabilitacija nepilnamečių justicijos sistemos švietimo įstaigose. Suprasti atsakomybę pagal kiekvieną įstatymą.	Žino ir supranta teisėje esančias nurodymus ir reguliuojamą veiklą. Žino, kokios praktinės veiklos yra taikomos institucijose pagal esamų įstatymų nustatytas pareigas. Žino ir įvertina mokymosi svarbą keičiant elgesį, siekiant įvykdyti įstatymuose numatytus įsipareigojimus. Žino naujausius tarptautinius mokslinius tyrimus apie veiksmingas nusikaltėlių valdymo strategijas, kurios apima subjektyvų kito priėmimą ir struktūrą formuojant veiksmingą reabilitaciją. Supranta JT chartijos ir ES teises direktyvų apie mokymo programas.	Plėtoja ir bendradarbiauja gerinant institucinę veiklą, vykdant įstatymuose numatytas pareigas. Rengia ir tobulina mokymus, skirtus pristatyti metodus, vykdyti įstatymais nustatytas pareigas. Rengia ir taiko mokymąsi iš tarptautinių mokslinių tyrimų apie veiksmingas nusikaltėlių valdymo strategijas, kurios apima subjektyvų kito priėmimą ir struktūrą formuojant veiksmingą reabilitaciją. Gilina institucijų ir praktikų supratimą apie teises, nustatytas JT chartijoje ir ES direktyvose dėl mokymo vaidmes mažinant nusikalstamą elgesį.	kliūtis, susijusias su sudėtingais socialiniais poreikiais bei struktūriniais sunkumais (Barry 2010, Gray 2013). Nepilnamečiai justicijos švietimo sistemoje yra labai pažeidžiama grupė, kurioje itin daug specialiųjų poreikių turinčiųjų, išgyvenusių įvairias traumas, turinčių pedagoginį apleistumą, vystymosi trūkumus. Kadangi ES teismo politika pereina prie didesnio bendruomenės teismo, įkalintieji vaikai dažniau susiduria su ilgesniais nuosprendžiais. Kadangi daugelis praktikų - mokytojų nebuvo mokomi elgesio kaitos teorijos, nėra aišku, kaip jos pagrindinės sąvokos ir metodai galėtų būti taikomi įstatymų numatytoje nusikaltėlių valdymo institucijose.

C. Profesiniai įgūdžiai ir jų taikymas

13. Mokymo uždaviniai

Kompetencija	Jos aprašymas	Pirminiame JN (jaunųjų nusikaltėlių) mokyme	Tolimesniame JN mokyme	JN mokymo kontekstui būdingi aspektai
Gebėjimas naudojantis mokymosi įvertinimais, sukurti integruotą ir pažangų individualių mokymosi tikslų rinkinį, kuris grindžiamas	Komunikacijos metodus naudoja suprasti ką besimokantieji žino, supranta ir gali daryti pagal atitinkamus mokymosi tikslus.	Supranta ir žino, kad mokymosi tikslai turi atspindėti ugdymo planus, kuriuose yra vertinami besimokančiųjų poreikiai jų socialiniame / emociniame išsivystyme bei	Parengia ir padeda kolegoms kurti ugdymo planus, grindžiamus mokymosi tikslais, kad būtų sprendžiami ir vertinami besimokančiųjų poreikiai ir pažanga, susijusi su jų socialine/ emocine raida bei bendravimu.	Mokymosi tikslai turi atspindėti ugdymo planus, kuriais vertinami besimokančiųjų poreikiai jų socialiniame, emociniame ir gyvenime bei bendravime. Ne visi sistemoje esantys vaikai turi mokymosi "spragų" arba

Kompetencija	Jos aprašymas	Pirminiame JN (jaunųjų nusikaltėlių) mokyme	Tolimesniame JN mokyme	JN mokymo kontekstui būdingi aspektai
darbo su elgesio keitimo metodais, padedantiems besimokančiajam siekti pažangos ir įtraukti į visą gyvenimą trunkantį mokymąsi.	Žino, kaip nustatyti tinkamus mokymosi tikslus, kurie atitiktų mokymo programų planus ir uždavinius, būtų susiję su mokymo programų turiniu, jo prieiga ir mokymosi technologijų naudojimu.	<p>bendravime, įvertinant jų pažangą.</p> <p>Pripažįsta mokymosi pasiekimų vertinimo svarbą, tobulinant mokymosi efektyvumą skatinančias strategijas.</p> <p>Pripažįsta praktikoje/ pedagoginiam mokyme esančias kliūtis, trukdančias siekti mokymosi tikslų ir jų pažangos.</p> <p>Turi bendrųjų žinių ir supratimą apie tai "kas veikia" ir pripažįsta skirtingų metodų efektyvumą.</p> <p>Žino ir pripažįsta kūrybiškumo ir besimokančiųjų įsitraukimą į mokymosi tikslus svarbą.</p>	<p>Plėtoja planavimo strategijas gerinti mokymosi institucijoje vertinimą. Tobulina praktines strategijas, skatinančias mokymąsi.</p> <p>Bendradarbiaujant plėtoja supratimą ir atsaką į praktinėje veikloje kylančias kliūtis, kurios trukdo siekti mokymosi tikslų.</p> <p>Pagal gautus įvertinimo rezultatus rengia gilesnį supratimą, kas "veikia" institucijoje.</p> <p>Plečia gebėjimus mokymosi tikslų siekti kūrybingais būdais.</p>	<p>specialiuosius poreikius; jų mokymosi funkcionavimas ir gebėjimai yra skirtingi, tačiau visi šie vaikai išgyvena tą patį rehabilitacijos procesą, skirtą mažinti jų nusikalstamo elgesio tikimybes.</p> <p>Vykdantieji jiems mokymo veiklas turi žinoti, kad lankstumas – pagrindinė priemonė pasiekti mokymo tikslus.</p> <p>Mokymosi tikslų projektavimas ir planavimas turėtų užtikrinti resursus mokymuisi; ir bet kuriame mokymosi plane mokinys turi ypatingą reikšmę jį kuriant, įgyvendinant ir peržiūrint, pripažįstant amžiaus/brendimo apribojimus.</p> <p>Tarptautinės perspektyvos kuriant mokymosi tikslus mokinių įtraukimui gali padėti suprasti kas yra veiksminga.</p>

14. Pamokos planavimas

Kompetencija	Jos aprašymas	Pirminiame JN (jaunųjų nusikaltėlių) mokyje	Tolimesniame JN mokyje	JN mokymo kontekstui būdingi aspektai
Gebėjimas planuoti ir vertinti pamokas / užsiėmimus, siekiant mokymo tikslų, rodant didelius lūkesčius ir suprantant tiek esamų, tiek galimų sunkumų turinčias sritis, taip pat atsižvelgiant į kiekvieno besimokančiojo individualius ypatumus (pvz., elgesio kaitą ir t.t.).	<p>Žinoti, kaip suplanuoti pamokas ir struktūrizuoti sąveikas, siekiant visiems besimokantiesiems kiek įmanoma geriau pasiekti mokymosi tikslus, ugdant ir stiprinant patį mokymąsi, identifikuojant galimas sunkumų sritis.</p> <p>Kurti personalizuotus planus su aiškiais tikslais, leidžiant besimokantiesiems suvokti jų daromą pažangą, remiantis ankstesniu mokymusi.</p>	<p>Žino, kaip parengti planą su aiškiais tikslais, atitinkamu turiniu, ištekliais ir nuosekliomis veiklos rūšimis, sukuriant sąlygas saugiam ir nuosekliam besimokančiųjų įsitraukimui.</p> <p>Vykdo supervizuojamus planus, kurie skatina visus besimokančiuosius įsitraukti ir pasiekti šios sesijos mokymosi tikslus; nustatant atitinkamas veiklas ir strategijas ir gaunant besimokančiųjų atsiliepimus.</p> <p>Pripažįsta ugdymo uždavinių ir veiklų, kurie tiesiogiai remia mokymąsi ir mokymosi motyvaciją, svarbą besimokantiems asmenims.</p> <p>Kuriant planus, taiko integracijos principus, kurie rodo besimokančiųjų galimų sunkumų sritis.</p>	<p>Plėtoti ir propaguoti komandinio darbo metodus, gerinant pamokų planavimą, taikant visų institucijos mokytojų planavimo stebėseną ir tobulinimą.</p> <p>Kartu su kolegomis plėtoja veiksmų tobulinimo planus, kurie apjungia formalius ir neformalius tikslus individualiajame mokymesi.</p> <p>Suteikia ir sukuria daugiau galimybių įtraukti besimokančius per užduotis ir veiklą, kurios tiesiogiai palaiko mokymąsi, ir skatina mokymosi motyvaciją.</p> <p>Kuria strategijas pagal integracijos principus ir išankstinį mokymąsi, kad būtų galima išspręsti besimokančiųjų sunkumus, naudojant ir individualizuotą bei diferencijuotą požiūrį.</p>	<p>Pripažįsta poreikį didinti siekius ir sutelkti dėmesį į pasitikėjimą, priklausymą ir abipusiškumą. Laisvės apribojimuose esantys vaikai mokosi geriau ir greičiau įsitraukia į įprastą veiklą, jei jaučiasi saugūs, gerbiami ir klausomi. Mokytojai turi įkvėpti ...</p> <p>Mokymosi kontekstas turi būti orientuotas į besimokančiuosius, kurių daugelis turi silpną mokymosi patirtį ir žlugdantį mokymosi patyrimą, žemus raštingumo ir skaičiavimo lygmenis bei galimą kalbos nesuvokimą.</p> <p>Vaikai turi būti pasirengę mokyti; o jų saugaus dalyvavimo mokymesi sąlygos turi būti planuojamos ir peržiūrėtos labai kruopščiai ("klausykitės ir patenkinkite jų lūkesčius").</p>

Pabaiga, iššūkiai

Laisvės atėmimo vietose nepilnamečiai yra ypač pažeidžiami. Nepilnamečiai kalinamieji pasižymi aukštu recidyvizmo laipsniu (nors visoje Europoje tyrimai, kuriuose daugiausia dėmesio skiriama atkryčių prevencijai, yra neišsamūs) ir fragmentuota mokymosi istorija. Nepilnamečiai kaliniai palyginus su suaugusiaisiais dažnai turi papildomų ugdymosi poreikių, reikalavimų ir teisių. Nacionalinis požiūris į vaikų įkalinimą skiriasi nuo nustatyto baudžiamosios atsakomybės amžiaus. ES šalyse baudžiamosios

atsakomybės amžius svyruoja nuo 8 metų Škotijoje iki 16 metų Portugalijoje. Kai kuriose Europos šalyse (pvz., Italijoje) nepilnamečiai neįtraukiami į kalėjimų populiacijos statistiką. Kitose šalyse už nepilnamečius atsakingos specialiai paskirtos institucijos, o ne nacionalinės kalėjimo tarnybos (pavyzdžiui, jaunimo teisingumo taryba Anglijoje ir Velse). Tai reiškia, kad kalėjimuose nepilnamečių ugdymas yra nenuoseklus ir dažnai sunku juos įtraukti į mokymosi procesą. Todėl nepilnamečiams yra sudėtinga gauti išsilavinimą. Kai kuriose šalyse mokymasis yra privalomas, kol baigs mokyklą, tačiau nustatyta, kad daugelis kriminalinėje justicijoje esančių nepilnamečių jau iki tol mokėsi su pertraukomis ar metė mokslus, todėl kalėjime jie sunkiai adaptuojasi tęsti mokslus. Jų ankstesnis mokyklos nelankymas dažnai atspindi tam tikrus mokymosi gebėjimų požymius (pvz., nenustatytus mokymosi sunkumus) arba jų supratimą apie įdarbinimo galimybes (patarimų apie karjeros galimybes stoka). Kita vertus, tiems, kurie sėkmingai baigė mokslus iki įkalinimo, dažnai sunku tęsti aukštojo mokslo studijas. Nustatyta, kad tik 3-5 proc. Europos kalinių įgyja aukštąjį išsilavinimą. Aukštasis mokslas kaliniams yra sunkiau prieinamas lyginant su pradinio ir vidurinio lavinimu, nes daugelyje šalių kalėjimuose daugiausia dėmesio skiriama pagrindinių įgūdžių mokymui. Kalėjimuose dažnai nepakankamai pasirengta spręsti šiuos klausimus. Šiuolaikinė žiniasklaida (pvz., internetas, televizija ar radijas) dažniausiai yra nepasiekiamas, taip didėja atskirtis nuo bendraamžių. Mokymosi metodai dažnai yra tradiciniai, o ne kombinuoto ar inkluzinio mokymosi derinys, kuris labiau atitinka nepilnamečių amžiaus grupės mokymosi stilių. Kalėjime nepilnamečių ugdyme didelio pasisekimo sulaukė menos pagrindų taikytos programos.

Atsižvelgiant į tai, EIGEP projekto metu gauta patirtis bus įtraukta į Europos diskusijas, bus informuoti jaunimo politikos atstovai. Kad šis projektas būtų naudingas Europai, manome, kad yra būtina ne tik bandyti vykdyti projektą keliose valstybėse narėse ir kurti daugiašalę partnerystę (kaip yra šiuo atveju), bet pažvelgti plačiau, kad būtų galima rasti platesnę problemos, projekto veiksmų ir rezultatų svarbą Europoje. Tai atitinka Europos politikams rūpimas temas: vaikui palanki justicija, mokytojų rengimo profesionalumas, mokymosi visiems, ypač nepalankioje situacijoje esančioms tikslinėms grupėms užtikrinimas. Taip pat dėl mobilumo už EIGEP partnerystę svarbesnis nepilnamečių justicijos mokytojų profesionalaus rengimo klausimas:

- mokytojų Europoje ir studentų, planuojančių tapti mokytojais, mobilumas,
- nepilnamečių nusikaltėlių mobilumas, kur turėtų būti sprendžiamos tokios temos:
 - kaliniai užsienyje,
 - šeimos, kurių vaikai buvo nepilnamečių justicijoje, emigracija,
 - nepilnamečiai, išvykę į užsienį ir prisijungę prie radikalių, ekstremalių grupuočių ar gaujų judėjimo, kurie per pastaruosius metus išaugo Europoje.

Visi šie klausimai nėra vienos šalies ar tam tikros šalies grupės klausimai, tačiau jie kelia susirūpinimą Europai, todėl jie turi būti nagrinėjami. Kaip aprašyta "Europos kalėjimų mokymo ir mokymosi apžvalgoje", akivaizdu, kad nėra vieno modelio, kurį būtų galima taikyti ugdymui kalėjimuose visose Europos šalyse, modeliai gali skirtis priklausomai nuo atitinkamos šalies konteksto, kalinių profilio ir institucinės infrastruktūros. Nepaisant to, atsižvelgiant į įvairovę, reikia aiškių atsakomybių ir proceso ypatumų, padedančių veiksmingam bendradarbiavimui ir bendravimui. Nors nusikaltėlių mokymasis vyksta įkalinimo įstaigose, o už jas yra atsakingos teisingumo sistemos institucijos, "švietimui" platesne prasme vadovauja už švietimą ir mokymą atsakingoms valdžios institucijoms, todėl labai svarbus bendradarbiavimas, siekiant išsiaiškinti, ko siekia kiekviena pusė. Įvairiais švietimo ir mokymo aspektais kalėjimuose daugelyje šalių rūpinasi įvairios suinteresuotos pusės, vis dėlto, daugelyje šalių pagrindinis vaidmuo tenka Teisingumo ir Švietimo ministerijoms. Jungtinių Tautų standartinės minimalaus elgesio su kaliniais taisyklės pabrėžia, kad svarbu įtraukti švietimą ir mokymą kalėjimuose į nacionalines švietimo sistemas, kad išėję į laisvę kaliniai galėtų toliau mokytis. Tai pakartota Europos Tarybos rekomendacijose dėl Švietimo kalėjimuose ir Europos kalėjimų taisyklių. Taigi, Švietimo ministerija bei kitos atitinkamos švietimo ir mokymo sektoriaus institucijos nėra prisiėmusios atsakomybės už mokymą ir lavinimą kalėjimuose, todėl svarbu užtikrinti, kad mokymas kalėjimuose nebūtų vertinamas kaip atskira bendrojo lavinimo ar mokymo dalis. Pagal Europos

politikos darbotvarkę, švietimas nepilnamečių justicijoje daugiausiai nustatomas atsižvelgiant į įstatymą ir teisingumą. Tačiau, kaip aprašyta šio projekto pasiūlyme, tikrovė yra labai sudėtinga, nes įtakoja keletas skirtingų sistemų: gerovės, švietimo, visuomenės sveikatos. Nė viena iš šių sričių nekreipia dėmesio į nepilnamečių švietimo temą - temą, kuri slysta per pirštus dėl dabartinio gaujų konteksto, radikalizmo proceso ir jaunimo dalyvavimo ekstremaliose grupuotėse.

Mūsų kontekste svarbios šios Europos švietimo politikos gairės:

Europos Komisijos 2001 m. paskelbtas "Mokymosi visą gyvenimą" memorandumas pripažino mokymosi visą gyvenimą svarbą visiems Europos piliečiams. Ši idėja dar labiau sustiprinta pažangioje "Europa 2020" strategijoje ir strateginėje "Švietimo ir mokymo 2020" programoje. Ši visa apimanti strategija pripažįsta visą gyvenimą trunkančio mokymosi ir įgūdžių ugdymo vaidmenį, kuris yra pagrindinis atsakas į dabartinę ekonomikos krizę ir platesnę Europos Sąjungos ekonominę ir socialinę strategiją. Vienas pagrindinių strategijos "Europa 2020" tikslų - sumažinti mokyklos nebaigusių asmenų skaičių ir, kaip rodo ši ataskaita, tokie jaunuoliai linkę įsitraukti į nusikalstamumą. Švietimo ir mokymo 2020 strateginiai tikslai kartu su „Kopenhagos procesu“ dėl glaudesnio Europos bendradarbiavimo profesiniame mokyme ir Briugės komunikatas teigia, kad švietimas ir mokymas atlieka svarbų vaidmenį sprendžiant ES ekonominius ir socialinius iššūkius. 2012 m. lapkričio mėn. komunikate "Švietimo persvarstymas" pabrėžiama, kaip svarbu, kad švietimas ir mokymas padėtų Europos ekonomikai. Komunikate nagrinėjami klausimai, susiję su XX a. reikalingų įgūdžių ugdymu, skatinančiu atvirą ir lankstų mokymąsi, skatinant viešųjų ir privačių institucijų bendradarbiavimą. Strategijoje valstybės narės raginamos stiprinti švietimo sistemos ir darbo rinkos sąsajas. Švietimo ir mokymo sistemų kompetencijos tobulinimas aktualus ir švietimo bei mokymo kalėjimuose srityje, siekiant užtikrinti, kad kaliniai įgytų šiuolaikinėje visuomenėje reikalingų įgūdžių. Kalbant apie svarbiausių įgūdžių ugdymą, 2012 m. ataskaitoje pabrėžtama, kad didelė dalis europiečių (maždaug 25 proc. suaugusiųjų) yra menkai išsilavinę, nepaisant to, kad beveik visi dalyvavo formaliam mokyme. Pabrėžiama, kad šie asmenys dažniau patenka į nepalankią padėtį, susiduria su socialinėmis problemomis arba pažeidžia įstatymus bei patenka į kalėjimą. Europos lygmeniu yra aiškus įsipareigojimas užtikrinti, kad visi Europos piliečiai įgytų pagrindines kompetencijas, reikalingas norint įsidarbinti, tapti socialiais ir pilietiškais europiečiais. Europos visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimų pagrindų programoje nustatyti pagrindiniai gebėjimai, pvz., gimtoji kalba, užsienio kalbos, matematika, gamtos mokslas ir skaitmeninės kompetencijos. Be to, ji apima ir kitas platesnes kompetencijas, tokias kaip gebėjimas mokytis, socialinė ir pilietinė kompetencija, iniciatyvumas, verslumas, kultūrinis supratimas ir saviraiškos. Valstybės narės skatinamos naudoti pagrindų programą, kad būtų kuriamos pagrindinių gebėjimų ugdymas, kaip mokymosi visą gyvenimą strategijos dalis.

Europos nepilnamečių justicijos svarbūs klausimai:

Seminaro "ChildONEurope" nepilnamečių justicijos bylos" metu ES lygmeniu buvo derinamos konkrečios teisinės priemonės, duomenų rinkimo tiek pirminiu FRA, tiek antriniu Komisijos lygmeniu ypatumai, taip pat dedamos pastangos skatinti vaikams palankų teisingumą bei galimybes keistis gerąja patirtimi bendradarbiaujant su tarptautiniais partneriais, tokiais kaip Europos Taryba. Visa tai padėtų užtikrinti, kad vaikų sąveika su teisingumo sistema nebūtų tokia nemaloni ar kankinanti. Svarbi dalis - vaikams palankios justicijos kūrimo mokymai. Svarbu juose apimti ne vien tik teisinius aspektus, bet ir vaikų psichologijos ir komunikacijos elementus, atkreipti dėmesį į reintegracijos procesą. Pekino taisyklių 24.1 straipsnis yra susijęs ne tik su vaikų priežiūra. Reikiama pagalba nepilnamečiams turi būti teikiama "visais proceso etapais". Pagrindinis principas "reintegracija yra procesas, o ne vieno - dviejų specialistų įgaliojimų galutinis rezultatas". Būtent todėl reikia nuoseklumo, tęstinumo ir ilgalaikio įsipareigojimo.

UNODC ir UNICEF parengtame "Nepilnamečių justicijos rodiklių matavimo vadove" nurodoma, kad specializuotuose mokymuose personalui turi būti integruotos temos apie vaikus. 2014 m. Europos

komisijos Teisingumo generalinio direktorato pateiktoje ataskaitoje "Vaikų dalyvavimo baudžiamosios teisės procedūrose 28-se Europos Sąjungos valstybėse apžvalga" aiškiai teigiama, kad dažniausiai mokymai apie vaikams palankią teisinę sistemą skirti teisėjams, ypač nepilnamečių teismuose dirbantiems specialistams. Kai kuriose šalyse yra šie mokymai yra policijos ir prokuratūros darbuotojams. Advokatams nėra. Mūsų atlikto tyrimo duomenimis galime pridurti, kad kalėjimų darbuotojams retai egzistuoja reikalavimas praeiti privalomus mokymus apie vaikus justicijoje.

Taigi, atsižvelgiant į aptartas problemas, specialistams, dirbantiems su vaikais, esančiais nepilnamečių justicijoje, yra labai svarbūs mokymai. Raginame j tai atkreipti dėmesį tiek švietimo, tiek teisingumo specialistus: teisingumo sistemoje svarbūs politiniai veiksmai, o švietimo sistemoje pagrindinis dėmesys turėtų būti skiriamas turinio vystymui.

www.eigep.eu

